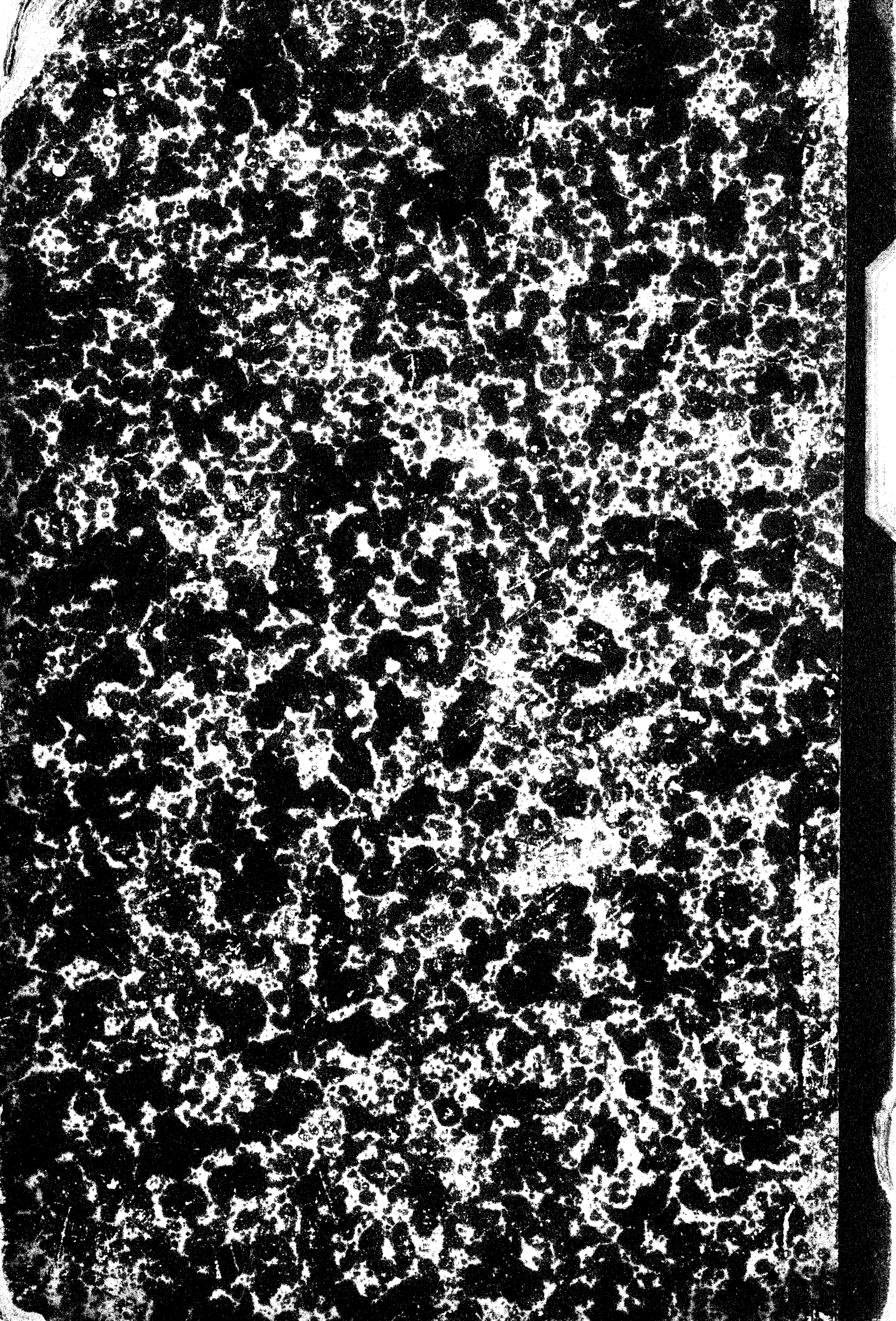

Rodkinson, Michael Levi
1845-1904

Sefer Shivhe ha-Rav.

GL
gift/Schwarz
01-09-01

בעז"י

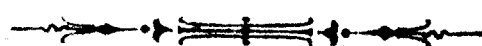
ספר

שבחי הרב

והמה קצות דרכי ושבחי רבינו הקדוש הגאון
הישי"ש האלקי ר' **שניאור זלמן מלאדי**
זצ"ל בעהמ"ח ספר התניא והשו"ע . אפס קצהו
תראה מהקורות **או**הו במאסר בפ"ב אשר נושע בעזה"י
ועוד ספורים אמיתים רבים מאתו ז"ל נבג"מ זי"ע :

הובא לביה"ד מחדש בהוצאות בית מסחר הספרים של
מו"ה **משה הערשקאוויטש במונקאטש** .

מונקאטש
בדפוס של השותפים בלייער עט קאהן
בשנת תרנ"ה לפ"ק

Verlag v.
M. Herskovits Buchhandlung
Munkács.

Munkács.
Druck von Blayer & Kohn
1895,

שבחי הרב

בעז"י נתחיל לספר אפס קצהו מגדולות רבינו הגאון הק' בעהמ"ח ספר התניא והשו"ע ז"ל נבג"מ זי"ע ועב"י אמן :

איש היה בארץ רוסיא הלבנה בעיר לאזנע ושמו ר' ברוך ויולד האיש לעת זקנתו שני בנים ויקרא שם האחד שניאור זלמן ושם השני קרא יהודה ליב וכאשר הנערים ראו כי הנער ש"ז הפליא מאוד בלימוד על כל בני דורו ויחכם מכל האדם ו בכל השבע חכמות ובחכמת התורה הפליא לעשות ובהיותו בן ט"ז שנים ' את כל הש"ס עם כל המפרשים והפוסקים ראשונים ואחרונים עד שהי' ריס על פיו ממש (והשני גם הוא הי' גדול בתורה מאוד וחיבר ספר ית יהודה על הל' מליחה) ולאשר כי האיש ר' ברוך לא הי' עשיר ואחרי רתו כשארו בניו הקטנים עניים ומחמת כי התמידו מאד בלימוד לא הסתכלו בכל דרכי הגשמיות וכאשר נתפרסם בעולם גדולת הרב המגיד הגדול ממעזריטש נע בעולם רוב חכמתו וגדולתו . ראה לנכון הבחור ש"ז רגליו לק"ק מעזריטש זוע לקח מפיו ומחמת כי המרחק רב מן העיר לאזנע לעיר מעזריטש עכב הרבה מלנסוע ובין כך לקחו עשיר אחד מוויטעפסק לו לחתן אבל רב לא פנה לדרכי העולם והי' דרכו בקודש ללמוד יום ולילה בעמידה ואח"כ נתן רגלי' לק"ק מעזריטש ושם קנה שלימותו בתורה ועבודה ויראת ה' . ונדבר מזה שקרה עם הרב רש"ז במעזריטש להלן ולמען לא להרבות על הקורי' בסיפורי דברי' אשר לא ממגמתינו כעת לספר פרטי מעשיו וגדולות הרב על שעה קטנה ובאשר התגלות הריב אשר נתגלגל אז בין תלמידי הה"מ ממעזריטש ובין הרב הגאון ר' אליהו מווילנא כי אנשי דלא מעלי דברו סרה בפני הגאון ר' אליהו על תלמידי הה"מ כי אינם מתנהגים בדרך התורה ורק חדשות אותה נפשם והרבה גביית עדות הי' בזה אשר אנשי מרמה העידו ע"ז לשוא מה גם כי לקטנות שכלם לא הבינו מעשיה' כאשר קרה פעם אחת אשר באו שני אנשי' מווילנא והעידו לפני הגאון הנ"ל כי היו במעזריטש ושבתו שם ובליל ש"ק ראו כי רקדו האנשים בלילה ועל הפתח עומדה אשה לראות הריקודים וקיבל הגאון הנ"ל זאת לדבר מגונה והאמת הי' כי הרב הקדוש האבדק"ק בארדיטשוב התפלל שם עם עוד רבנן כגילו ודרכו הי' לפזז ולרקד ולכרכר בעת תפילתו ובת הבעש"ט מרת אדל ז"ל אשר חשקה נפשה מאוד לראות תפילתם בלבת אש עומדה לפני הפתח לראות והמלשינים שלא הבינו מהות התפלה ברעש וריקוד מה גם בליל ש"ק והמה ראו מאחורי החלונות

כי

כי המה מרקדים ואשה נצבת אצל הפתח וכרצונם כן עשו את הדבר הזה והגידו להגאון בתו״ע מה שבדו מלבם ועוד הרבה שקרים דברו בפני הגאון עד אשר הוא דן את דינם כי המה נטו מדרך הישר ומדרך התורה וכתב עליהם שנאה מאוד כאשר נדפס המכתב בספר מצרף העבודה והנה בעת ההיא הי׳ הרב הק׳ ר׳ לוי יצחק שהי׳ אב״ד אח״כ בבארדיטשוב הי׳ אז אבד״ק פינסק וכאשר נסע למעזריטש נתרבה עליו מחלוקת וגוף המעשה נספר אח״כ אי״ה לקמן ועתה לא זאת מגמתינו (כי רצוני לבאר קודם מעשה הרב ר׳ ש״ז במאסרו) ונתגלגל הדבר עד כי גרשו את הרב מפינסק ונתקבל מקודם לק״ק זעליחאב ואח״כ לבארדיטשוב ובפינסק נתקבל אביגדור המסור לאב״ד וסוף מעשיו הוכיחו על תחלתו כי הי׳ רשע עריץ. והנה אחרי גניזת ארון הקודש הה״מ הגדול והרב ר׳ ש״ז ישב על כסא קדשו בק׳ לאזנא משך לבבות אב״י לתורה ולתעודה ולתפלי׳ ושינה את נוסח התפילה חרה מאוד לאנשי העולם אשר נטו אחרי הגאון הנ״ל ונתרבה המחלוקת מאוד וביני לביני ניתן מקום לשטן להשטין כי הי׳ איזה שו״ת ונידון ריאה אחת והכשירה הגאון האב״ד מבארדיטשוב ואביגדור הרב מפינסק אסרה וכתב דבריו להגאון והוסיף וגרע דברים מגוף המעשה למען הצדיק נפשו עד שנתגלגל הדבר כי הגאון הנ״ל הסכים לדבריו ואז צעק אביגדור על החסידים כי הם אוכלי טריפות והחסידים אשר הי׳ בפינסק (כי שם גרו אז הרב הק׳ ר׳ שלמה מקרלין ותלמידו ר׳ אשר מסטאלין ואנשיהם) עשו בזיון לאביגדור הנ״ל על אשר חפה דברים על עם ה׳ ועי״כ לקח אביגדור דרך אחרת לעצמו ובזה נמשכה כל הרעה אשר נעשה עם הרב הק׳ ר׳ ש״ז :

ב **אביגדור** הנ״ל נסע לווילנא לאחם לבב העם בהראותו המכתב אשר כתב הרב הק׳ על הגאון (אשר לא רצה לקבל דבריהם ולא להסתכל בהם מאחת המלשינות שהי׳ עוד בימי הה״מ הגדול ועי״כ האמין לאביגדור כל אשר אמר ועי״כ כתב עליו הרב) כי הוא חבר לאיש משחית ולכן כאשר הראה להם זה המכתב נתוועדה קהילה גדולה ואספו כסף הון רב ונתנו לאביגדור שיסע לפעטערבורג להלשין את הרבנים הנ״ל בדיניהם ויבז אביגדור לשלוח יד בהרב מבארדיטשוב ובהרב ש״ז לבדם כי רצה לקעקע ביצתן של שונאי ישראל ורצה כי שם חסידים לא יזכרו עוד ויסע לפ״ב וילשין לפני הקיסר פאויל בעצמו את ארבע׳ גדולי׳ ה״ה הראשון הי׳ הרב ר׳ ש״ז הלשין אותו כי לקח לו יד ושם מאנשי בליעל לאסוף הון ולשנות מנהגי ישראל והוא הי׳ עליהם לשר ורצונו למרוד במלכות ב׳ כי שולח שק מעות רב לא״י ובודאי רוצה

רוצה לקנות לו לאוהב את השולטאן ועוד דברים רבי' כהנה אשר תקצר היריע' משכיל אותם והשני הי' הרב מבארדיטשוב והשלישי הרב הק' ר' מרדכי מלעכאוויטש והרביעי הרה"ק ר' אשר מסטאלין ועליהם אמר כי הם התומכים והעוזרים להרב בכל מקומות מושבותיהם ודורשים ברבים לחדש המנהגים נוסח התפלה בכדי שיצמח מזה רצון הרש"ז ועוד אנשים רבים מהחסידים התומכי' ימין הרב מסר את כולם ועלה מספרם רב מאוד :

ובשמוע הקיסר פאויל את הדברים האלה אמר כי אין מן הצורך ליקח את כל האנשים אשר מסר אביגדור כולם במאסר למען לא להרעיש את כל העולם ורק יקחו את הרב רש"ז להעמידו לפניו וממנו יראה ויחקור אם כנים דברי המוסר כלה יעשה בכולם ואם לא ידע מה לעשות ועי"כ נעשה פקידה מהמלך לשר הפלך כי תיכף יביא הרב לעמוד בחצר המלך לאיזה דבר כי לא רצה ליקח אותו במאסר (כי הקייזער פאויל הי' אוהב אמת מאוד ורצה להעמיד כל מדינת רוסי' על מרכז האמת והי' רגיל להתחפש ולהיות בכל מקומות המשפט ובכל שוקי העיר לראות הנהגת העם) ועי"כ אמר כי אין מן הצורך לשלוח אחרי האיש הנצרך ולהרבות הוצאות כ"א לשלוח פקידה כי הוא יבא ונקבל חתימתו ע"ז ועי"ז יהי' מוכרח לקיים חתימתו למען לא יהי' מורד במלכות ועי"כ רצה לשלוח פקידה לשר הפלך שיראה שיבא הרב ליום אשר הגביל לו אבל כמדקירת חרב הי' הדברים להמסור כי יראה אולי יביא הרב גביית עדות וראיות כי הצדק אתו ואתו יהי' יד רמה מגברי ישראל ועי"כ נתן שוחד רב ליועצי המלך והוכיח להם כי בודאי יברח הרב למדינה אחרת ומי יאמר לו מה תעשה כי כבר אסף הון רב חוץ למדינה כאשר הלשין אותו קודם ועי"כ ישלחו אחרי הרב ציר מיוחד שיביאו אותו אסיר בנחושתיי' כי אביגדור בדה שקרי' מלבו על הרב כי הוא מומחה בקבלה מעשי' ויוכל לברוח אם לא ישמרו אותו בשמירה מעולה והצליח מעשי שטן ופעל גם זאת ע"י שוחד ופתו השרים את הקייסער ונתרצה לשלוח אחריו סרדיוט מיוחד ויצו עליו לאסרו בזיקים ואביגדור הנ"ל נתן שוחד להסרדיוט הנשלח אחרי הרב כי יקחנו פתאום מביתו ולא יתעכב עמו בשום עיר מעיירות ישראל למען לא יודע הדבר לאנשי שלומיו אבל מה נדמה תחבולות אנוש ובפרט כזה וחדל אישים נגד ההשגחה פרטיות מהשי"ת על יראיו כי תיכף נודע הדבר לאנשי שלומינו כי אביגדור הלשין את הרב לפני הקייסער בעצמו וממילא הבינו כי יצמח איזה חדשות מה והודיעו הדבר להרב כי יסע מביתו עדי ידעו פשר דבר אבל הרב אשר חכמה האלקית נוססה בו אמר האיש כמוני יברח רצוני לעמוד לפני מלכינו כי אקוה להשי"ת כי יוציא לצדק דיני ובאמת אם הי'

הי׳ בורח ח״ו לא הי׳ לשונאי ישראל תקומה ח״ו כי אז הי׳ מצדיק הקיסער את המסור כנראה מהבריחה אשר אמת בפיו וע״כ ישב הרב בביתו וציפה לישועת ה׳:

ג ויהי כאשר בא הסרדיוט עם האכ״ה (זאנדארין) לאזנע והגיד כל אנשי העיר כי עבור הרב נוסע הוא והודיעו להרב כי אנשי חיל נוסעים אחריו והרב הי׳ לבוש תפילין אז ופתח החלון והסתכל בהנוסעים ותיכף נפלו הסרדיוט הנשלח אחריו מהמרכבה ושבר רגלו אחת והרב אמר ע״ז כי אין זה חידוש כי הלא אחז״ל וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך ויראו ממך אלו תפילין שבראש וע״כ כאשר ראה התפילין נפל עליו פחד עד שנפל מהמרכבה וכאשר שאלו אנשיו להרב למה אין אוה״ע יראים מפני התפילין שלנו ענה להם הלא רז״ל אמרו אלו תפילין שבראש ולא תפילין שעל הראש והתפילין שלי ב״ה הם בראשי ולא רק על הראש והי׳ נתן חנו בעיני הסרדיוט ונהפך עליו לרחמן ויירא מאוד לנפשו פן יענש אם ילחץ את הרב בחזקה וע״כ בא והתחנן לפניו כי יסע אתו ולא יענישו כי הוא שליח מהקייסר ויסע הרב אתו והסרדיוט נשאר בוויטעפסק בבית החפשות ואתו שלחו סרדיוט אחר והוליכו עד נעוויל והי׳ ע״ש לפנות ערב והתחיל ליסע אתו בשבת ואז חשב הרב בדעתו מפני מה נגזר עליו חילול שבת ויזכור כי הלכה א׳ מהלכות שבת הי׳ רפויה בידו שלא ירד לעומקה כ״כ ועל העגלה בירר וליבן אותה לעומקה ומיד נשברו אופני העגלה ולא יכלו לתקנם עד אחר שבת (וע״ז אמר הרב אח״כ הלכה בעת אשר יצא מהמאסר לווהין אף עקתין בטלין ושביתין כי גם העקתין זעקו כי יבטלו מקעס ביום השבת) ואח״כ כאשר הביאו אותו לפעטערבורג קשרו את עיניו במטפחת והוליכו אותו במדרון כמו שתי שעות הביאו אותו למצלי׳ בבית חומה גדול עם חלונות גדולות הרחק מהחלונות עמד שם כותל אחת גדולה קומתה יותר מהחלונות למען לא יראה האסור שם את פני הרחוב והביאוהו למאסר ההוא וסגרו אותו שם ויהי הרב במאסר שלשה ימים רצופים ולא טעם מאומה כי הי׳ נותנים לו לשם לחם ומים אבל הוא לא טעם מאומה אך הרב הי׳ נושא חן בעיני כל רואיו כי השר הממונה על המצלי׳ (שהי׳ יענעראל גדול) הסתכל עליו בעינא פקיחא וראה כי איננו אוכל מאומה ויכנס השר אליו וינחם אותו וידבר על לבו ויאמר לו כי לא לטבח חלילה הובל פה ורק שיעיינו בדינו וישאל אותו למה אינך טועם מאומה הלא מאבד עצמו לדעת אין לו חלק כו׳ והשיב לו הרב יען כי איננו בקו הבריאה שאוכל לאכול לחם אשר מותר לי כעת וזולת

שבחי הרב

זו אין לי מה לאכול כי בישולי עכו״ם שאסרו לנו חז״ל לא אוכל עד מילוי הכפש ומה בכך אם לא יהי׳ לי חלק לעוה״ב עכ״ז אין רצוני לאכול טרפות זולת זאת איני יכול לאכול כעת שום מאכל מחמת כי חולה אנכי . ויאמר לו השר ספר נא לי דרכך בביתך אם אין אתה בקו הבריאה מה היתה דרכך לעשות להשיב נפשך ויאמר הרב דרכי היתה כי הייתי טועם מעט משקה על וויינסיל (שקורין וויסניק) והייתי אוכל לכון מרוקח בדבש (שקורין איינגימאכטעס מרעניך) ויאמר לו השר אם אנכי אביא לך את המאכל הזה מיהודי האם תאמין לי ותאכל ממנו אז ענה לו הרב אם לא ישלח בו יד זר זולתך ורק אתה בעצמך תקבלו אבל היהודי לא תסיח דעתך ממנו עד תביא אותו לכאן אאמין לך ואאכול וימצא הרב חן בעיני השר וירתום סוסיו ויסע להגביר ר׳ מרדכי וולעפלע אשר הי׳ אז בפ״ב ויאמר לו בעוד שעה תכין לו לכון מרוקח בדבש בקדירה חדשה והגביר ר׳ מרדכי וולעפלע הי׳ מכירו כי הוא השר מטייכע סלאוועט ולא ידע בשביל מי חרד את החרדה הזאת כי על הרב כשמע כי הוליכוהו על הים ובאמת לא כן היה כי לא הוליכוהו כ״א בטייכע סלאוויעט ותיקן הגביר את המרקחת וישימהו בקדירה חדשה ועל הקדירה הניח פתקא קטנה לאמור . להודיע מי ומי . ויביא השר בעצמו את הקדירה עם המרקחת ויתנו להרב ויתן לו הרב תודה ויאכל ממנו ובראות השר כי הוא אוכל והבריא מעט שמח מאוד ואחר שבוע הי׳ קרוב שיכלה המרקחת אמר השר להרב רצונך שאביא לך עוד ויאמ׳ אם תרצ׳ בחסדיך רצוני בזה אבל רק לך אני מאמין ולא לשום איש ולקח השר את הקדירה עם מעט המרקחת אשר הי׳ בה ונסע שנית להר״ר מרדכי וצוהו לרקוח עוד מרקחת הזה והרב הניח ג״כ פתקא קטנה על שולי הקדירה כתוב בה לאמור ליב מיאכאוויטש ישב תיכף לווילנא. ויען כי כסה אותה במרקחי׳ לא ראה אותה השר והוא לא נגע בזה על כי האמין לו הרב רבה לעמוד באמונתו והי׳ ירא מאוד לנגוע במרקחת ויהי כאשר ראה ר״מ הפיתקי׳ ור׳ מרדכי הנ״ל הי׳ מאנשי הרב והבי׳ תיכף את הכתב וחפשו בכל העיר הנקראה בה איש ליב מיאכאוויטש ותחיל׳ דימו כי דעתו על אחיו הרב ר׳ ליב בעהמ״ח ס׳ שארית יהודה אבל כי לא הי׳ אז בפ״ב ובפתקא כתוב תיכף וע״כ הלכו לחפש בעיר בזן כך הביאו לפני הר״מ איש המוני מכת החסידיי שמו ליב והיה מיאכעוויטש וחקרו אצלו אולי הי׳ בווילנא ואחרי החקירות נודע להם כי הוא בן אחותו של הגאון רבי אליה מווילנא וע״כ נשאר בדעתם תיכף כי זה הוא אשר כיון הרב עליו ונתנו לו סך שני אלפים רו״כ כי הכירוהו כי איש ישר הוא ונעוה מאוד לכל החסידים ואוסר

מאוד

מאוד את רבינו הרב ואמר לו שיסע לווילנא תיכף ואמרו לו המקום והזמן ילמדוך את אשר תעשה שם כי עוד אין אנו יודעים כוונת הנסיעה ויקבל האיש את לה״כ ויסע לדרכו :

ד) **עתה** נניח מעט מלספר מעשי האיש בווילנא ונדבר מעט מסיפו׳ הטייכע שאוויעט ואת אשר קרה שם עם הרב תיכף כאשר לקחו את הרב למאסר נסע תלמידו הקדוש ר׳ אהרן הלוי זצ״ל לאסוף מעות עבורו ובתוך ג׳ שבועות אסף ארבעי׳ אלף רובל ס״ג כי בכל מקום בואו גזר על כל החסידי׳ הלעירי׳ שיתנו מהנדוני׳ עשרה פרילענט ומי לא ישמע לדברי הרב ר״א אשר הי׳ המוציא המביא והמכנים בכל בית הרב שלשים שנה על פיו יצאו ועל פיו יבואו כידוע לכל וכאשר קבץ את המעות שלחם ליד ר׳ מרדכי הנ״ל וכאשי׳ נודע להם בבירור עפ״י מעשה הנ״ל כי הרב אסור במגבלי המאסר הנ״ל ונלאו דרך בשמחה רב שיוכל איש אחד לכנוס להרב ובחרו את החסיד המפורסם ר׳ שאול מסירלעטשיכע והוא הי׳ הולך אליו בכל פעם והי׳ נושא אליו אכילה ושתיה ואחרי ברכיו ואח״כ קבלו בכל פעם פורטוקאלין הנקרא בלשון רוסי׳ וואפְּרָאסִין ממנו ושרי המלוכה שלחו בכל פעם לקבלת הופרטוקאל איש אחד ואשר שאלו אותו הי׳ מפני מה סיבה הנוסחא ומפני מה קיבץ מעות אי׳ ומפני מה נאספי׳ אליו מכל המקומו׳ ועל כל השיב בחכמו׳ פעם אחת בא אליו לקבל דאפראס הקייזער פאויל בעצמו והרגיש הרב תיכף ועשה׳ לו הכבוד השייך להקייסער וקראו אדוני הקייסער ויגער בו פאוויל ויאמר אינני קייזער ומפני מה תעשה לי הכבוד השייך לקייזער ויען לו הרב מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעי׳ ובבואך נפל עלי פחד והכרתי תיכף כי ודאי אתה בעצמך הקייסער ואח״כ בחן חכמת הרב בכל השבע חכמות כידוע לכל ומצאו אותו יודע בכל חכמה על בורי׳ פעם אחת השיבו אותו במאסר במקום אפל וחושך מאוד ביום כמו בלילה והי׳ דולק שם נר ביום כמו בלילה ויבא אליו מיניסטער אחד וישאלהו האם תוכל לידע בלא מורה שעות השעי׳ בשלמו׳ כמה שעות אזלו מן הלילה כעת ויען לו הרב אנכי אוכל להגיד לך בשלמות כי כעת הוא שעה ב׳ אחר חצות היום ועוד ד׳ מינוטין ולא לילה היא כעת וישאלהו המיניסטעי׳ מאין אתה יודע ויאמר לו הרב כי ביום אומרים י״ב צירופי הויה ובלילה י״ב צירופי אדני וע״י הצירוף אנכי יודע השעה בשלמות :

פעם אחת קראו את הרב לבית היועצים כי יקבלו שם פרוטוקאל ממנו ושם בבית ההוא מכונה אחת מכוסה בריצפה וכל הצועד עליה היה נופל עד אליו מתחת להריצפה ושמה עמדו אנשים ליסר את החוטא בשוטים למען להודיע על .

שבחי הרב

על מה שדורשים מאתו וישערו הם כי בודאי יפול גם הרב שם וילעגו ממנו אבל היה בבואו בבית הבין תיכף וילך מן הצד בימינו עד אשר עומד לפני שולחן היועצים בלי שום פגע ויתמהו כל הרואים ע"ז וישאלו אותו למה הלכת מן הצד ולא הלכת כדרך כל ההולכים באמצע ויען להם הרב לא לחנם הזהירו רז"ל כל פינות שאתה פונה לא תהא אלא לימין כי כל ההולך בלא דעת למקום אשר ישאהו עיניו יוכל ליפול ברשת אשר הכינו לו . ואז שאלוהו היועצים הגד נא לנו אם מן השמים הודיעוך כי יש פה מחוכה או מעלמך הבנת ויען להם אנכי בהכנסו לבית ראיתי כי שם הרצפה מסוכה מעט והבנתי כי לא לחנם הוא זאת וע"כ למה לי לילך בסכנה מוטב לילך במקום אשר ראיתי כי אורה מישור הוא וכה פלא שם כל דבריו בהשכל ובמדע עד כי נשתוממו כל השומעים רוב חכמתו והר' שאול הנ"ל היה נכנס ויוצא אליו תמיד :

ה) **פעם** אחת היה אצלו הר' שאול בחדרו והנה נכנס אליו שר המצבר בבהלה ואמר לו אבדנו כולנו אבדנו כי הקייסער הולך אלינו והוא כבר בא לחצר החילון ועתה כאשר יראה איש זר אצלך ישמיד את כולנו . ואנכי לא אדע מה לעשות אנה להחביא את העברי שלא יראהו הקייסער אם אין כאן רק פתח אחת ואין באפשרי שלא יראה אותו ועתה עוץ נא עצה מהרה מהרה לבל נאבד כולנו ח"ו . ויען לו הרב אל תפחד לך מכאן כי הקייסער לא יראה את העברי והרב לא נתפחד ולא נתבהל כלל : ויאמר לו השר ומה תעשה ויאמ' לו אל תהי' בהול לידע דבר טרם עשותו : לך לך למקומך הנה מקום אתי אשר אחביא את העברי והקייסער לא יראה אותו ומה איכפת לך : ויתפלא השר וילך לו והרב לקח את ר' שאול והעמידו בתוך החלון תחת הוילון ושלשל הוילון לכסות אותו : וכך עמד שם והקייסער בא ונכנס לחדר הרב וקיבל ממנו פרוטוקאל שמונה שעות רצופים ובעזה"י לא ראה אותו ור' שאול עמד כל כך הח' שעות כאבן דומם לא גיהק ולא פיהק ולא שיעול עד צאת הקייסער מחדר הרב : אח"כ כאשר יצא הקייסער יצא הר"ש ממחבואו : ויבא השר לראות היכן הוא העברי והנה הוא עומד שם וישתומם השר וישאל אותו איפוא היית בעת אשר הי' כאן פאויל פה ענהו והוא לא ראה אותך הוסיף השר לשאול כן לא ראה אותי ויאמר השר אין זה כ"א אחד מכם מכשף ואין זאת ענהו הרב בהראותו לו המקום כי פה עמד תחת הוילון ומה הית עושה אם הקייסער מגביה את הוילון, אבל אתה נשען תמיד על חכמתך אשר הוא עומדת לך ואתה עושה דברים אשר בשכל תוכל. להפסיד חייך על ידם אמ' לו השר ויענה לו הרב האם נתת עצה מובחרת מזה ולא שמעתי לך

ועכ"ז

ועכ"ז אמר הרב השכתי תיכף כי אין זה נימוס הקייסער להגביה בעצמו הוילון ואם היה מלוה לי הייתי מעכס עלה מכיס וביה כי על ה' בטחוני והוא תמיד בעזרי :

ו) **פעם** אחד בא אליו הר"ם הנ"ל בחג השבועות וירא והנה קאהל אי מהתמור רועדת וגם הכסא אשר ישב עליה הרב רועדת

וישאל הר"ם את הרב מה זאת ואמר לו הרב כי היום היה אצלי הבעש"ט הקדוש ומורי הרב המגיד הק' ואנכי לא הכרתי את הבעש"ט כי לא ראיתי מעולם רק מאשר ראיתי כי נכנס קודם למורי השכתי כי הוא הבעש"ט ובבואם שאל הבעש"ט את מורי מי הוא זה ויען לו זה הוא הרבי מרייסין ויאמר הבעש"ט להרב המגיד אמור לו כי יגיד איזה דברי תורה ויאמר מורי עלי ואמרתי להם מאמר מה שקבלתי ממורי על הפטורה ויהי קול מעל לרקיע. (המורי הזאת ראיתיה בכתובים וכמדומה לי שהוא כדפסה) ואח"כ כאשר סיימתי דברי אמר הבעש"ט למורי תורתו אמת כי כן קבלת מפי אות באית ואח"כ דברו עמי ועשו מה שעשו וברכו אותי וילכו

והנה להציע לפני הקורא את כל הנפלאות אשר עשו מהרב הקדו' הקלר הידיעה מהכיל כי אין די באר בכתב ומכת' גודל לדקתו וענוות חסידותו

אשר הראה במאס' כי השרים אשר קבלו ממנו הפרוטוקאל דרשו אותי בכל פעם באופן אחר ובתוך המאמ' אמרו לו הלא אתמול אמרת כך והיום אתה אומ' כן ואיימו עליו ורצו להטות לבו מדברי רז"ל בפשטים זרים כי היה שם חכמים בלמודים והגרו שארית כחם לכלא אותו בדברים אבל לא הועילה להם כל זאת כי הוא ברוב חכמתו ובענוות קדושתו מסר נפשו על כל דברי רז"ל וברוב פלפולו הוכיח להם בראיות ברורית ואמיתי כי כל מנהגי ישראל וכל נימוסיהם מקובלת היא בידם מדור דור והראה להם רוב החכמה אשר נוסד בה דת יהודים וכי איננה מנגדה כלל לנימוסי הקייסר וע"כ עד טיפת דם האחרונה לא יחליפו אף קוצ"י מכל אשר העריכו קדמונינו בספריהם הקדושי' אך אחרי כל הפורטקאלן אשר לקחו מהרב התחנן הרב לפני הקייזער כי יתן רשיון לכתוב כל התנצלותו בכתב מפורש כי אמר הרב בעבור שאינו יודע לשון רוסיא והמקבלים פורטקאל אינם מבינים לשון עברי על בורייס ובפרט מה שנראה מהם בספרי העברים ובשאר ספרי החכמות וכאשר יכתוב בעצמו יוכל להציג מכוון כפי תוכן כוונתו והקיסר ישלח למעתיק חכם ומבין להעתיקם אות באות ואז כל אשר ילא עפ"י חוות דעתו אחרי אשר יראה כל התנצלותו קבל עליו באהבה ונעתר לו הקייזער ונתן לו רשיון ע"ז ונספר זאת לקמן :

ח ויהי

שבחי הרב

ח ויהי כאשר הוקל מעליו מענט המלשינות אשר הלשינו עליו שלח כמה פעמים הקייזער' אחריו להיכלו ונסה ובחן אותו בכל החכמות פעם א' שלח אחריו וקשר עיניו במטפחת והביא להיכלו וביקש ממנו שיאמ' לו שיעור מצומצם גובה הקורה מהשולחן והתיר עיניו והסתכל הרב ואמר לו ומצאו כדבריו אח"כ קשר עוד את עיניו והניח ארבע אדומים אדום א' תחת כל רגלי מארבע רגלי השולחן והתיר עיניו ושאלו כמה מכיל עתה גובה הקורה מהשולחן והסתכל והגיד תיכף כי מהשיעור אשר אמרתי נחסר אדום זהב. פעם אחד הביאו אותו לחצר המלך ורץ עלם א' בן הקיסר שמו ניקולי אשר היה קיסר אח"כ והכה אותו בשרביטו על בגדיו ובכה הרב ואמר כי בעתותיו יהיה ישראל נתונין בצרה כל ימי חייו סוף דבר רבות הראה כחו וגבורתו בטייכע סקווינע והי' נתן את חינו בעיני כל שרי המלך ויכבדוהו מאוד. אבל במשפטו אמרו לו כולם פה אחד כי אין לאל ידם להושיע לו מאומה יען כי המשפט שלו איננו מסור לשום אדם חוץ מהקייזער בעצמו:

ט עתה נחזור לספר את אשר קרה עם ר' ליב יאזוויטשער אשר נסע בפקידת הרב לווילנא. האיש הזה בנסעו מפ"ב נטל בדעתו לשנו' הקשר של תפלין מלא שהיה עפ"י דעת הרב והוא משונה מאחרי הקשרי' כי כאשר היה הרב במעזריטש אמר אליו מורו הרה"מ ז"ל ר' זלמן עשה לי קשר של יד שאוכל לקיים מצות וקשרתם בכל יום היינו שיהיה צריך לקשור הקשר בעת הנחת תפילין בכל יום והמציא הרב קשר עפ"י דין שיוצרך לקשרו על התפילין וכן עושים היום כל אנשי מדינת רייסין וגם הקשר של ראש צוה לעשותו בצורת ד' והאשכנזים עושים בקש' פשוט. גם הספרדיי' קושרים הרצועה של יד מבפנים לחוץ והאשכנזים מחוץ פנימה ויעשה האיש הנחת התפילין שלא יכירוהו כי הוא מכת החסידים ואת המעות תפר בבגדו ויסע כאיש עני ובבואו לווילנא היה לו אחות בווילנא והיא לא ראה אותה ע"ו שנים ויחקור האיש אחרי אחותו וימצאנה בחיים ואחרי אשר שאלה אחותו לשלומו הוסיפה לשאול אצלו (כאשר כי היא ידעה כי הוא גר ברייסין) האם איך מן הכת ח"ו (כן קראו המתנגדים את החסידים בשם כת סתם) וירק האיש ויקללם ויאמר ח"ו כי תחשדני לזאת. ותקחהו אצלה ותשאלהו תכלית נסיעתו ויאמר כי הנה בתי הבתולה הגיעה לפרקה ואין במה להשיא אותה לכן באתי לדודינו הגאון החסיד שיהיה לי לעזר ותוליכהו אחותו לבהמ"ד של הגאון ותבקש עבורו להביא אותו וידבר עם הגאון ואמר לו מבוקשו. ויצו עליו הגאון כי ישב פה בבית מדרשו וילמוד קודם דרך ה' ואח"כ יתן לו על הוצאות נישואי' בתו ויצו כי יהיה בן

אחותו

אחותו מאוכלי לחמו בביתו וישמח האיש מאוד בלבו ע"ז כי ביני לביני יודע
לו כל הסודו' ממתנגדי הרב האפלים ברעתו ויוכל להודיע במכתב לאנשי שלומו
לפ"ב ע"י הפאסט וכן עשה האיש הנ"ל ויתמהמה שם כאלו שנה ויהי מאוכלי
שולחן הגאון הנ"ל וכאשר המעתיק סוד בא"ה דבר ושלחו מווילנא מכתב לפ"ב
לאביגדור ולאלר שלו שלא תיכף ר' ליב ומכתב להרב ר' מרדכי לעפלער והודיע
להם את החדשות אשר נשמע פה אך ר' מרדכי לא היה משיב לו במכתב
כי ירא ר' ליב פן יודע הדבר כאשר יראה איש במסתרים כי קיבל מכתב
מפ"ב והיה האיש ר' ליב בוער על אשר לא ידע שום ידיעה מהנעשה שם
על בוריה ובפרט כאשר ראה פעם בפעם באים מכתבים מכת המתנגדים כי
ידם על העליונה וכי שחדו את השר פלוני ואת השר פלוני ולא ידע אם
האמת אתם ואך הודיע תמיד להחסידים מכל המכתבי' ועכ"ז להראות לפני
אנשי הגאון כי שוקד הוא בלימודו ישב תמיד בבהמ"ד עם הבטלנים ולמד
עמהם ובמסתרים אתר אתירה לדעת שורש כל דבר למען הודיע לשולחיו ויהי
אחרי עבור קרוב לאלו שנה שמע ר"ל מהבטלנים כי החסיד הוא עריד מאד
עתה (כן קראו אנשי הגאון אותו בשם חסיד סתם) ולזה לכל ראשי הקהל
שיתאספו פה לדבר על איזה ענין נסתר ויען אחד מהם אשר גם היה יוצא
ונכנס בבית הגאון אנכי יודע הנסתרות אבל אסור לי לגלותם ויפצר בו רבי
ליב מאוד שיגלה לו ויומ' אל הגד ויאמר כי הוצא כתב התאלות מראש הכת
לכאן והבין החסיד כי ע"י יוכל להיות כי יצא בקרוב ממאסרו, וכשמוע ר'
ליב את הדבר רץ לבית האסיפה וישמע פשר הדבר כי הרב פעל מהקייזר
כי יתן כל התאלותו בכתב לשה"ק והקייז' ישלחו למעתיקים שיעתיקו אותם
בלשון רוסיא וגם להביא חוות דעתם ע"ז כאשר כתבנו למעלה ובווילנא היה
אז דירעקטור אחד ראש לכל הדירעקטרם מרוסיא והגיע אליו הכתב שיעשה
היא ההעתקה ובסוף הכתב כתב הרב בקשתי מהמעתיק שאל יוסיף ואל יגרע
דבר מהבנת הזה וכאשר ראה אותו הבין תיכף כי בודאי ישר הדבר בעיני
המלך ובודאי יצא לחפשי וע"כ אסף אסיפה להועץ מה לעשות:

ויהי כאשר נגלה לר' ליב הנ"ל כל התעלומו' ויאמר ר' ליב בלבו עתה יודע
אני למה שלחוני לפה ויחקו' ר' ליב אחר הדירעקטור וילך אליו וימצאהו
בביתו ויפול לפני רגליו ויספר לו איך הוא בא לכאן בפקודת הרב וירבה לספר
בשבח הרב כי הוא איש אלקי ועתה מבקש ממנו כי יקבל ממנו השכר אלפים
רו"כ ורק יעשה מה שמוטל עליו באמת שלא לשנות המכון מהכתב כאשר ביקש
הרב בסוף הכתב כאשר זכרתי לעיל ויען לו הדירעקטי' זאת ידעתי מעלת
מאשר

שבחי הרב

ואשר הבנתי בהכתב כי הוא איש חלקים כי במלות הקצרות שלו כלל כל הטענות שבינו לבין שונאיו אשר לב אדם הישר לא יכילו כמה בוגין וגם הנני מבטיחך כי אעתיק אותו כראוי אבל איני יכול לקבל ממך הכסף עד אשר אכלה מלאכתי כי אם תהיה פה למחר תראה הרעש אשר יהיה וכמה מעות ירצו ליתן לי כדי שאשנה דוקא מהעתק' כידוע אשר לשון הקדוש מכיל בקרבו כמה פשטי' ועכ"ז הבטיח לו הדירעקטור כי יתאמץ להעתיק העתקה נכונה. אבל האיש ר' ליב בכה מאוד והתחנן לפניו שיקבל ממנו את הב' אלפים רו"כ ואחרי רוב הפצרו' קיבל הדירעקטי' ממנו את השני אלפים רו"כ ונשבע לו הדרעקטי' כי לא ישנה קוץ' בהעתקה מגוף הכתב ויתן לו ידו ע"ז אך עכ"ז ביקש הדירעקטור את ר' ליב שיבא ביום המחרת למען יראה את בקשת צד השני וכמה ירצו ליתן לו צד המנגדים למען ידע כי לא לחנם לקח הכסף מאתו. ויהי ביום המחרת הלך ר' ליב להדירעקטי' ויראה לו הכתב אשר שלחו אליו אנשי הגאון בהערות ופשטי' על התפללו' הנ"ל ומדי דברו ויצא הדירעקטיר ויאמר ראה את ההמון הרב ההולכים אלי ויחביא הדידעקטי' את ר' ליב הנ"ל ויסגירהו בחדר אחד וישמע ר' ליב כי באו ראשי העם להדירעקטי' והוכיחו לו כי מצוה רבה יהיה לו לעוה"ב אם ישנה ההעתקה כי ראש הכת הוא אויב ישראל כו' וכו' והראו לו את אשר צריך לתקן וכי אפשר לומר על זאת התיבה כי משמעותה כך וכך וכו' והדירעקטי' השיב להם הלא את הכתב שלחו עוד לשני דירעקטירס ואולי יעתיקו הם ככתוב בהכתב ויהיה לו חרפה. יענו לו כל העם כי אינו צריך לירא משום דבר כי הלא הוא הגדול בכל הדירעקטרס ומי יצא אחרי דבריו ואדרבא יראה להם כי הם אינם מבינים והוא מבין וכו' יבקשו ממנו כי יכתוב הוא העתקתו וגם חוות דעתו והם יתנו לו ג' אלפים רו"כ. וימאן הדירעקטי' לקחת מידם ויבטיח להם כי כל יעשה למענם אבל הם לא האמינו לו ויבקשו ממנו כי ישב תיכף לעשות ההעתק' ויגבול להם הדירעקטי' זמן ליום המחרת שיבואו ויואלו הכל על נכון ואז נפטרו ממנו ראשי הקהל לבית ור' ליב יצא מחדרו ויבך מאד לפניו כי לא ישמע אל דבריה' ויאמר לו הדירעקטי' אל תירא ואל תפחד מהבטחתי אשר הבטחתי להם כי לא רציתי שתעקש אתם בדברים אולי ירבו עלי דברים וע"כ הבטחתי להם וכן אעשה שאעתיק העתקה אחרת שייטיב בעיניהם ואראה להם וההעתק' האמיתי אשלח תיכף על הפאסט ואתה בעצמך תראה האמת וכן עשה הדירעקטי' למחרתו הראה לצד השני העתק אחרת וההעתק' הטובה העתיק כאשר נכתב בהכתי' טובה והודה ויתנה על יד שריסו ויכתבה בהפנקס וגם הוסיף עליה חוות דעתו

כי

כי יפה כיון הרב בכל אשר כתב ולעיני הר״ר ליב נשאו אותי׳ על הפאקעט בחותם הדירעקטי׳ ונכתב שם בהפאקעט בוך ואין להשיב ואז ראה ר׳ ליב כי דבר אלקים הוא וב״ה כי הצליח דרכו ותיקן את הצריך ויצוא להגאון ויאמר ככסוף ככספתי לביתי כי הגיע מועד החנוכה ויתן לו הגאון מעות רב על הנסיעה ותיכף לקח האיש סוסי בי דואר ויסע לפעטערסבורג לבשר להעם והכנעני׳ שם ובעוד שני שבועות התירו את הרב ממאסר סתרי העלה והקילו מעליו עולו ורק ישב תפוס בבית אחד בפ״ב :

יא) **וביום** שמונה עשרה לחודש כסליו לפני ערב בעת אשר הרב אמר תהלי׳ והגיע לפסוק פדה בשלום נפשי הגיע לו הפקודי׳ כי נעשה חפשי ויצא ממאסר׳ וכה כתב הרב באגרתו לאנשי שלומינו ״ בהצלה דרבינו (הוא הרב המגיד הגדול) בעת אמירת תהלים כשהגעתי לפסוק׳פדה בשלום נפשי הגיעני הפקודה מהקיסר יר״ה כי נפדתי ממאסרי ,, ואנשי שלומינו קבעו את יום י״ט כסליו ליו״ט למזכרת עולם והרב בקש לכל אנשי שלומינו כי ישלימו הש״ס בכל המנינים שלנו בכל שנה ביום הזה ולעשות בו משתה ושמחה . ואחרי ביאתו מפעטערסבורג כתב לאנ״ש המאמ׳ הנדפס באגה״ק (קטונתי מכל החסדים) ובשנה השנית כאשר ראה כי קיימו וקבלו עליהם כל אנשי שלומינו בהשלמות הש״ס בכל המנינים ביום י״ט כסליו כתב להם תודה והוא האגרת הראשון (הנדפס בספר אגה״ק) והם קבלו עליהם ועל זרעם להקדים ביום הזה בחודש הזה לזכרון הנס אשר נעשה לרבינו למזכרת עולם ובאמת אדון הנפלאות גבר חסדו על כל רבני רייסין בחודש הזה כי כאשר היה הרב שבית כמסור וגם בנו ותלמידו כולם נפדו מבית הסוהי׳ בחודש הזה (כאשר כל״ע זאת לפני הקורא להלן) :

והנה כל הקורות את הרב במאסר סתרי העלה ואת כל חכמתו אשר הראה שם לא נוכל הכל להביע לפני הקורא כי לא ניתן רשות לקסת הסופר לרשום על הגליון כל אשר יבאלנו לבבו ולא הלבלר בקולמוסו אמרו חז״ל מה גם להרחיק מן הספק אולי נגרע או נוסף על הדברים ולא תהי׳ זאת לנו לפוקה חלילה ואם נבוא לבאר כל אופני הסיפורים אשר לא ראי׳ זה כראי׳ זה תקצר היריעה מהכיל אותם ועי״כ כל אשר היה ידוע לנו בבירור׳ גמור הלכנוס לפניך ואת אשר יזורר לנו מפי אנשים נאמנים כל״נ לפניך בסוף הספר אי״ה בהמצאנו ואך אתה נספר סיפור׳ הרב מאשר היה שבית במסור בפ״ב ונפדה בחסד האל וגם מאשר קרה לבנו ותלמידו אשר גם הם שתו מכוס התרעל׳ ע״י מסור א׳ וגם שתו כוס התנחומין בחודש הזה ואתה המעין הבנו נא בענין המאמך

אמלתך ולזכות תדיננו ותן לבך להבין גם אשר לא פורש בסיפור הזה. ותבין אנה ירמזון מילי) :

ויהי במשך איזה שנים אחדים היה מוכרח הרב ז"ל להיו' בפ"ב מאיזה עסק השייך לכלל וקיסר פאוויל לא ידע מביאתו בפ"ב ויהי שם הרב איזה ימים אחדים בתוך כך נתהוה סיבה זרה אשר סוחר א' מעיר סטאליך (שמו ידוע לי אולם העלמתיו מאשר פיו הכשילו בר"י רלויו) הלך לטייל בגן המלך (כי בימי פאויל היה רשות כל אדם לילך לטייל בכל מגרשי המלך כמולי' כערלים בשוה ובאשר הלך האיש הזה לטייל גן המלך פגע אותו הקיסר כי היה דרכו של הקיסר לילך יחידי בכל מגרשי העיר בהתחפשו בלבושים אחרים למען יתחקה על שורש דבר ובאשר פגש את העברי הנ"ל וישאלהו מאין אתה ויאמר מסטאלין עבדיך ויאמר לו הקיס' המכיר אתה את הרב מסטאלין (כי הקיסר ידע מהרב ר' אשר מסטאלין כי מסר אותו אביגדור הנ"ל כאשר כתבנו למעלה) ויאמר לו העברי כן מכיר אני אותו שהוא איש ישר ועוד הוסיף הקיסר לשאול אותו ואת הרב מלאדי אתה מכיר ויען לו האיש לא הכרתיו עד כה אבל תמול שלשם שמעתי כי בא לכאן והלכתי לראותו ולא התבונן האיש לפני מי הוא מדבר ושכח על מאחז"ל למוד לשונך לומר איני יודע ותיכף אמר הקיסר בגערה הרב מלאדי הוא פה הביאו אותו אלי כי חרה להקייסר על אשר היה הרב בפ"ב יען כי ידע כי כל שריו אהבו אותו מאוד והיה ירא כי לא יעשה הרב איזה קנוניא עם שריו ויביאו תיכף את הרב לפני הקייסר וישאלהו מה אתה עושה פה והתנצל הרב לפניו אבל לא הועיל לו שום התנצלו' וצוה הקייסר להושיבו במשמר מקום אשר אסירי המלך אסורי' והיה פקודה מהקייסר כי יבלה שם הרב כל ימי חיו :

אולם חסד אחר עשה עמו הקייסר כי ראה כי לא יוכל הרב להיות בלא משרת וע"כ נתן לו רשיון כי יקח אתו משרת שיהיה עמו תמיד ואז ישב עמו הר' שאול הנ"ל כל ימי שבתו במשמר וגם שם הראה הרב חכמות רמות ועמוקות שלשים יום לפני מות הקיסר פאוויל הראה ר' שאול להרב כי הקייס' פאוויל עובר לפני בית המשמר ויסתכל בו הרב מתוך החלון ויאמר להר"ש אין זה קייסר פאוויל איני רואה בו תבנית קייסר ויתפלא הר"ש על דבריו אבל אחר שלשים יום נהרג הקייסר ע"י שבעה פוחזים וריקים אשר שלחו בו יד בעת שכבו על מטתו (ואם תרצה לדעת המעשה על בוריו תמצא אותה בדברי הימים למלכי רוסיא כי כן שמעתי כי היא כתובה שם) אולם הרב הרגיש זאת מחכמה האלקי' אשר נוספה בו ויאמר להר"ש לבי אומר לי כי חדשות

ילמאו

לאמר עתה לך נא לחוץ ושמע אם לא משמיעים הפעמוני' קול רעש וילך הר"ם לחוץ ולא שמע מאומה ויבא להרב ויאמר לא נשמע דבר ויאמר לו הרב עוד אבל אני מרגיש חדשות לך נא עוד הפעם ושמע ברחובות קריה וילך הר"ם עוד בפעם ויחכה מעט עד אשר שמע קול מכל פעמוני פעטרעסבורג מייללים על מיתת הקייסר היסר באנשים:

ואחרי מות הקייסר פאוויל וימליך בנו הקייסעי' אלכסנדר ויתן ה' את חן הרב בעיני הקיס' אלכסנד' ויחפשיהו ממאסרו וזה היה ביום כ"ט כסליו נר חנוכ' והדלקת נרות חנוכה והקייס' אלכסנד' חבב את הרב מאוד ויתן לו תוספה להנהיג הרבנות ביד רמה וגם שאל את הרב אם יוכל לידע מי המה הבוגדי' אשר שדדו את נפש אביו והרב ע"פ קדושת חכמתו לא מנע מאתו גם את זאת ויגלה לו תחבולה המלאה חדשה אשר ממנה נתוודע להקייסעי' מי אשר רצחו נפש אביו והקייס' הזה היה מלך של חסד ואוהב חכמה והתענג בחכמת הרב מאד וגדלו ונשאו עד אשר סגר הרב את יומו בברחו ממלחמות הצרפתים כאשר נספר זאת לקמן אי"ה ואז נסע הרב מפעטרסבורג לביתו בכבוד גדול וישב על כסא קדשו והשיב רבים מעון והפיץ מעיינות החכמה חוצה באין מוחה ובאין פוצה פה והרבה תלמידים בכל מחוז ופלך ומימיו שותים בצמא כל הגולה ועכ"ז הפיקו לו מלוקים מבני עמיו אבל ה' היה בעזרתו והיה תמיד ידו על העליוני' כאשר נספר כ"ז לפני הקורא:

עתה נסיים הסיפו' מישועת החודש הזה כי עד כה עזרנו הש"ת לסיים הסיפו' מיום י"ט וכ"ט בו ועתה נחזור לראשו לספר מר"ח כסליו ויו"ד בו אשר בשני הימים האלו נפדו הרבנים הקדושים ר' אהרן הלוי מסטראשעלע תלמיד מובהק של הרב הקדוש הנ"ל ובנו ר' דובער מליבאוויטש אשר מסר אותם יל"ד וויטעפסק והיה לפנים משומי ואלילי העיר ההוא וחרה אפו על עדת החסידים והלשין את שני הרבנים הנ"ל לפני שר המדינה (גיענירא"ל גובערנער) האוונסקי אשר היה שונא ישראל מאד וזה היה בימי הקיסר נקולי' וישלח השר הנ"ל רצים אחרי הרבנים הנ"ל ויקחו ביום השבת את הר"ר אהרן לקחו בסטראשעלע ואת הר"ר דובער לקחו בליבאוויטש והביאו אותם ביום השבת לוויטעפסק וידבר אתם קשות והשיב אותם במאסר' בשני בתים לבדנה ואח"כ בעת קבלת הפורטקאלין מאתם עומד נגדם המסור להלשין אותם בפניהם אבל ה' היה אתם כי בשעה מעשה פיו הכשילו בעת עמדו בויכוח עם הרב דובער ז"ל וקרא אותו המסור רבי בפני השר ומתחילה אמר עליו שהוא רמאי כו' ולזאת באשר קרא אותו רבי בפני השרים אמרו לו הרב איך אפוא פיך

אשר

שבחי הרב

אשר אמרת כי אנכי רמאי וצבוע ועתה לא הרהבת עוז בנפשך לקראני אפי בשמי כ"א רבי כאשר אני באמת רבי ומזה היה תחלת צמיחת הישועה ואח"כ הראה בראיות כי שקר ענה המסור כו' ועכ"ז ישב הרב במאסר קרוב לשנה. וביום י"ד כסליו יצא בצדק דינו ולהרב ר' אהרן נעשה גם אחר כי שמו אות במשמר בבית סריסו של שר הפלך הנ"ל (אדיוטאנט) וכאשר הובא הרב לוויטעפסק ביום השבת ולא עשה הרב קידוש בביתו בלילה כי לא הניחו אותו הזאנדרי אשר נסעו אחריו לקדש בביתו ועי"כ עשה הרב קידוש בבית המשמר ושמע האדיוטאנט את הקידוש אשר עשה כדרכו תמיד בדביקות נפלא וייטב בעיניו ויגד לשר הפלך כי הרבי מסטראשעלע היה איש אלקי והקילו מעליו הפורטקאלי וישב הרב ימים אחדים במשמר ואח"כ הניחהו שיעמוד בעיר ורק היה אסור לו ליסע מוויטעפסק וגם היה צריך להתראות כל יום לפני הפאליצייא וביום ר"ח כסליו יצא לצדק דינו וניתן לו חופשה ליסע לביתו בשלום ובכבוד וזהו פלאי מפלאי תמים דעים אשר כל רבני רייסן נפדו כולם בחודש כסליו זכות' יגן עלינו :

אולם סופם של המוסרים הנ"ל ראוי הכל בעינא פקיחא. אפי' צד המנגדי' הודו כי המשלם גמול שילם להם פירותיהם בעוה"ז כי הא' מוויטעפסק אשר היה מקודם גביר גדול ומופלג בתורה וחכם גדול בעיני דעלמא כאשר כתבנו למעלה כי היה משועי ואצילי העיר אח"כ אבד את כל הונו ונעשה שיכור גדול עד אשר היה מתגלגל בכל האשפתות שותה שיכור ונתחלל שמו ברבים וביום י"ד כסליו אשר החסידים הזכירו את יום הש למזכרי הנס היה הוא נגש לפניהם לאמר אנכי עשיתי לכם את השמח הזאת ותנו לי שכר אלף עבודתי כו' והי' משקי' אותו כ"כ עד שהיה נופל ומתגלגל באשפה ועכ"ז אין בלבם שנאה עליו כי יכול להיות כי מתחלה לא כיון כ"כ להרע ורק שוטים הסיתהו לזה בהוכיחם לו רעת עדת החסידים אשר בדו מלבם :

אבל לא כן המוסר אביגדור ימ"ש הוא היה ברשעתו מתחילתו ועד סופ: וחילל ש"ש בפרהסיא כי אחר אשר גרשו אותו מפינסק לא עבר א: תאוותו והיה מנאף בפרהסיא בלי בושה עד שחיבק ונישק נשים נכריות בשוק וביום יום הלך לבית ערכאות שלהם להגיד מסירות על כל יראי ה' אבל גם פעם אחת לא עלתה בידו ואף כי נתנו רשות להרב הקדוש אחרי יצאו נקי בדינו לעשות עם המוסר רעה כו' (אך אחרי מי ירדוף רבן של ישראל אחרי כלב מת אשר עוד בחייו קרוי מת כמאמרם ז"ל) גם את הרב הק"ר מרדכי מלעכוויץ מסר

מסר אביגדור אל הגובערנער בפינסק בעת אשר היה שם אז הר"מ הנ"ל וישלח הגו"ב אחריו ויבואהו אליו ואביגדור עמד שם להלשינו בפניו אבל הגו"ב היה בעת ההיא בחדרו והר"מ הנ"ל עם אנשיו וגם המסור עמדו בבית החיצונה של הגובערנ' ובגן הגובערנ' היה משחקי' אנשי חיל בכל כלי שיר המוזיקע והחלון אשר היה בבית החיצון היה פתוח לגן ויעמוד הרב אצל החלון ופניו לגן ולא הביט אחריו ויאמ' לאנשיו שימו לב לקבל את הניגון כי יהיה טוב לזמר בו זמירת שבת ויחרה לאנשים כי חרדו מאד מאימת דינם אבל הוא שנה להם את דברו ויאמר להם אל תיראו מדברי הכלב הזה אשר עומד מאחרי עשו זאת איפוא אשר אני אומר לכם ויתפלאו האנשים ע"ז ויעמדו כך וכמו חצי שעה בא הגו"ב ויפתח את הדלת לבית החיצון ויביט בפני אנשים העומדים שם ולא דיבר מאומה ואח"כ עשן ציגאר וישכב בבית הפנימי' לעומת הדלת ויביט בפני האנשים ופתאום יצא הגו"ב מחדרו ובאין אומר ודברים נתן קולו על המסור לאמר אתה שיכור מה תאבד מהאיש הנכבד הזה לך לחמת אלקים ולא תוסיף לראות פני ולהר"מ אמר לך לשלום זקן נכבד איני פונה כלל לדברי המסור לך לשלום וכאשר יצא הרר"מ מאת הגן ראה את המסור הולך בידים חבוקות עם נכריות כי נתקיים בו מאמר הכתוב שלח ידיו בשלומיו חלל ברית ובסוף ימים היה מחזיר על הפתחים והיה הולך מעיר לעיר עד כי קרה גם בעיר לאדי משכן קדשו של הרב ויבקש את אנשיו שיניחו אותו לכנוס להרב ויודיעו האנשים הדבר הזה להרב וישלח לו הרב נדבה הגונה אבל לא רצה שיכנוס אצלו כי אמר אסור להסתכל בו כן יאבדו כל אויביך ה' ואתה הקורא אל יחרה לך כי דלגתי מענין אל ענין ומסיפור לסיפור ונטיתי מעט ממטרתינו בספר הזה כי ההכרח אלצני לזאת אשר רציתי להראות הנעשה עם הרב במשמר וגם להראות בחוש כי מעשה אבות סימן לבנים כי כאשר קרה להרב כן קרה גם לבנו וגם לתלמידו אשר היה יקר בעיניו כבנו והעונש של המוסרים כתבתי למען יקחו מוסר המעררים על צדיקי זמנינו גם עתה וה' הטוב יכינו בדרך אמת שיקובלו דברינו לרצון לפניו ויטע בלב כל ישראל דרך האמת להיות כולם בעלה אחת ובלב אחד ואז נזכה לביאת גואלינו האמיתי ב"ב אמן:

יתה נחזור להגיע לפני הקורא כל הקורות עם הרב הקדוש מעת דרכו רגליו על מפתן הקדוש במעזריטש ונספרם על הסדר ולא נדלג מענין לענין וההשמטות יובאו בסוף א"ה:

א הנה בבוא הרב פעם הראשונה למעזריטש ולא נתמהמה שם רק ימים אחדים

שבחי הרב

אחדים יסיבת הדבר לא אוכל לידע על בוריה (הן אמת שמעתי מאדם גדול אחד כי בעת בוא הרב למעזריטש פעם ראשונה היה זורח עדיין נר ישראל בהדרת קדשו הוא ניהו מאור עינינו הבעש"ט ז"ל והרב המגיד כאשר ראה את הרב אמר לו אתה תהיה תלמידי אי"ה אבל עדיין לא הגיע העת וע"כ שוב לאהליך ובשנה השנית למועד הזה כעת חיה תשוב לכאן ואאלפך חכמה ובשנה ההוא נגנז הבעש"ט ז"ל והמגיד ישב על כסא קדשו והרבין תלמידים כן שמעתי אבל אנכי לא אוכל לתת אמון לדבר הזה כי איך לא היה הרב דוחק א"ע לראות הפעם אור לא הזורח בחדרו הלא רב אמר מאי דמחדדנא טפי מחבראי על שראיתי את ר"מ מאחרי וד"ל) אבל זאת נודע לי בבירור גמור כי המבואר בש"ע של הרב בהקדמה כי בהיותו במאהליב שאלל הדינעסטר שהיה אז בן שלשים שנה וחזר פעם הט"ז כל התלמוד עם כל נושאי כליו וכל הפוסקים יום ולילה לא פסק פומיה מגירסא זה היה בחזירתו פעם ראשונה ממעזריטש ושם קרה דבר מבהי: נורא מאד כי היתה שם אשה אחת שלא היתה יכולה ליטהר לבעלה כי בכל ליל טבילתה מצאה דם על הסדין והיא לא הרגישה כלל ולא היה לה שום מכה ושלחו שאלות ותשובות מזה לכל גדולי הדור ולא מצאו לה שום היתר עפ"י דת וגם הבדיקה המבואר ביו"ד סי' קפ"ז שהתירו לה הרבנים לא הועיל לה וע"כ פירש ממנה בעלה ורצה לגרשה והוא לא רצתה להתגרש והיו שניהם רכים בשנים ואהובי' זל"ז והאשה היתה בריאת בשר אשר לא האמינו כל אנשי העיר כי יהיה לה חלאת באיברים הפנימים וגם דרשה את כל הרופאים הגדולים וגם הם אמרו כולם פה אחד כי הוא בריאה ואין לה שום מחסור באיברים הפנימים ויהי' כאשר הופיע אור הרב בעיר אחרי אשר ישב שם שנה תמימה או יותר בקשו ממנו כל גואלי וקרובי האשה ההוא שיעיין בדינה אבל הרב מרוב ענותנותו היה נחבא תמיד אל הכלים והשיב להם כי לא בדידיה תליא הדבר הזה מאחר שכל הרבנים אסרוה לבעלה וע"כ לא רצה להסתכל ולעיין כלל אבל אחינו בני ישראל אם אינן נביאים בני נביאים הם כי הבינו אשר אם ירצה הרב להמציא נפשו לזה תהיה תרופה למכתה וע"כ נתנו לה קרוביה עצה הגונה כי תעמוד על המשמר בעת שלא יותר שום אדם בביהמ"ד שהרב לומד שם תכנוס ותחזיק בבגדו לאמר הושיעה אדוני כי לך הישועה ולא תניח אותו בשום אופן עד כי יעתר לבקשתה וממאנת מרת נפשה עשתה זאת כי נכנסה לבית המדרש ותתקפיהו ותאליציהו ולכל מקום אשר ברח הרב ממנה רדפה אחריו וכאשר רצה לצאת מביהמ"ד עומדת היא אצל הפתח ולא הניחו לצאת ולא היה שם שום אדם ותקצר נפשו לסבול

שבחי הרב

לסבול עוד כי ראה כי לא יפטר ממנה בשום אופן אמר לה לך הביאי לי את הסדין אשר הדם עליו למען אסתכל בו ואדע מה להשיבך והרב חשב כי הלך מכאן ולא יביאה את עצמו בבהמ״ד אחר אבל האשה הביאה קודם את הסדין ויקח הרב הסדין ויסתכל בו ותיכף אמר כשרה את לבעלך כי הדם איננו דם אדם כי אם דם יונה וחקרו הדבר וימצאו כדבריו ותרץ האשה כאן מקשת לבית חמיה ותאמר להם דברי הרב ויבואו כולם אליו ויבקשו ממנו שיגיד להם פשר דבר אבל הוא ענה להם לא נביא אנכי ורק הכרתי את הדם כי הוא דם יונה ועליכם לחקו׳ הדבר אבל אחרי כל החקירות לא נודע דבר ולא ידעו מהיכן יוכלו למצוא פתח לדריסת הדבר הזה ויבואו כולם עוד הפעם אל הרב ויפצירו בו מאד כי יגיד להם פשר דבר ומא״זה לך יתחילו לחקור אחרי שורש הענין ואחרי כל ההפצרות אמר להם התבוננו אולי היתה מריבה בין האשה הזאת ובין רעותיה הקירוב תיכף נזכרו כי מעת אשר נתגלה הריב בינה ובין גיסתה אשת אחיה נתהווה הדבר הזה כי גיסתה ככתה במשאון את בנה שבאתה אליה ותתרצה אליה ותתחפש עצמה לאוהבת לה ובכל ליל טבילתה שחטה יונה ומלאה את דמה על סדינה והיא לא הכירה זאת יען כי היה מראה לה ידידות והיתה משתתפת בצערה וזאת היתה הכונה הראשונה של הרב אשר הראה במאהל״ב :

ב **אחרי** כן שם הרב פעמיו למעזריטש ושם היה צנוע מאוד במעשיו ולא היה ניכר בפניו שום הכירות כי הוא בר אוריין והיה שוקד על לימודו בחכמות האלקות יום ולילה גם קיים שם הלכה פסוקה על כל הד׳ ש״ע (אשר בעו״ה נשרפו הרבה מהם וכדבר מזה להלן א״ה) ועכ״ז לא הלך בבגדים חשובים והיה ישן בקלוז של המגיד והמגיד נ״ע חבבו מאוד מאוד לא יאומן כי יסופר כי במסתרים גלה לו יותר מאשר גלה לכל תלמידיו אולם בנו הקדוש ר׳ אברהם המכונה בפי כל המלאך הוא לקחו תיכף לו לחבר והיה ביניהם המדובר כי שלשה שעות ילמוד הרב עם המלאך לימוד הנגלה ולעומ׳ זה ילמוד המלאך עמו ג׳ שעות לימוד הנסתר וחכמת האמת ואמר הרב בעת גדלו בדרך הלצה ע״ז כי בפי׳ קדושים כתיב לא תגנוב בטפחא וידוע כי טפחה הוא מפסיק והפי׳ הוא במילי דשמיא מיתר לגנוב הייכו להתגנב בעשותו טוב מבני אדם ולהתגנב מיצרו שאין בזה משום גניבת דעת וכן עשיתי כשהייתי לומד עם ר׳ אברהם הייתי מחזיר אצבעים המורים במורי׳ השעות לאחור למען ילמוד עוד עמי והר״ר אברהם לא ראה והחבירים הקדושים הלא המה ששים הגיבורים אשר היו תלמידי הרב המגיד נ״ע ולא ידעו כל

כך

שבחי הרב

כך מגדולת הרב ולא הכירו אף חלק קטן מחכמתו בנסתר ורק ידעו כי הוא גאון וע"כ חשבו כולם אותו מאוד אבל החביבות היה כדרך שמחשב הגדול קטן והרב לא פנה כלל לשום דבר ורק לא פסק פומיה מגירסא פעם אחת יצא הרב המגיד על פתח חדרו ובידו מכתב חתום ויאמר להרב זלמינקע המכתב הנה צריך אני לשלחו לבאר ויתן לו המכתב ויסגור את חדרו ויתבונן הרב באחורי רבו ויאמר אל לבו אם היה כוונת רבי רק שיגיע המכתב למקום אשר שולח לא היה נותנו לי כי אם למשרתו פוליע וע"כ רוצה הוא בודאי כי אנכי בעצמי אשא לשם המכתב וע"כ נשא לבו את רגליו ויקח בידו המכתב לנשוא אותו לבאר כי לא רחיקא באר ממעזריטש ויהי כאשר הלך כברת ארץ ירד מטר סוחף פתאום ולא רצה לשוב העירה וילך לדרכו והמטר ירד עליו עד אשר בא לבית מלון א' בראש הדרך ויכנוס הרב ויגמור בדעתו ללון שם כי פנה היום והוא עייף ומלבושיו מטופחים המים וילן שם הרב ויצבע בגדיו ויהי אך כהייתה לילה ויבא סוחר א' איש נכבד וירצה ג"כ מחמת המטר ללון שם ויכנס הסוחר אתו עוף שחוטה ויתנה לבית המבשלה שיבשלו אותה והוא לקח גמרא מאהרנו חפציו וישב ללמוד עד אשר תבושל סעודת הערב שלו אבל כאשר למד עקם מאוד את פשט הגמרא וע"כ היה לו קושיות וספיקות רבות ולא היה יכול למצוא דרך הישרה בתוס' וכלטער האיש כי ידע כי תמיד אין דרכו בכך אבל לא היה יכול לבוא על הפשט האמיתות ובין כך נתבשל המרק עם העוף שלו ויסגור האיש את הגמרא וישב לאכול כי אמר אולי מחמת עייפות הדרך אינו ללול מוחו ויאכל האיש וישכב לנוח על מטה כבודה אשר הכינו לו והרב שכב על הספסל בלא כר ולא דיבר מאומה עם הסוחר וגם הבעל"ג של הסוחר שכב על הספסל לא רחוק ממקום הרב וכאשר כבו את הנרות כתאוה הבע"ג תאוה רחמנא ליצלן ויבקש לילך אל שפחת הבית אבל היה מתירא לשמוע לי ותתן את קולה ברעש ויהי כי ירא הבע"ג לנפשו מאדונו עשה עצמו כאלו הקיץ לקול ההמולה וידליק נר ויעליל על הרב כי הוא רצה לעשות כדברים האלה ויכה את הרב על הלחי ויכפתו ויכוהו על הארץ אבל הסוחר נתבלבל מאוד מההמולי' ונגזלה שנתו ויקם וידליק נר ויקח רמב"ם א' אשר הוליך אתו וישב ללמוד אבל גם פה עקם מאוד את הפשט הישר ותעה מדרך הישר וילך נבוך בו ויתפלא הסוחר מאוד ויצטער מזה והרב כאשר שכב על הארץ תחת הספסל האדוך לא יכול לסבול העקמימו' הזה ויאמר להסוחר הנה אנכי מצאתי מילים הלילה הזאת קודם נטית במאמי' הגמרא אשר פשוטו כך וכך ולא יקשה לך שום קושי'

קושי' ועתה גם בהרמב"ם אתה הולך תועה כי כן וכן הפשט הישר וראה הסוחר כי חכו ממתקים וייטבו הדברים בעיניו מאוד ויאמר להרב חכך ממתקים אבל אין כולך מחמדים כי הלא בר אוריין עתה ולמה עשית את המעשה הזאת ויען הרב לא היו דברים מעולם והמסרת של מע"ל העליל עלי כי רציתי לעשות כמעשהו אבל חלילה לי מעו"ן יחיים כא כבודו עליו ויודה לו תיכף וכן עשה הסוח' והבע"ג הודה והתירו אגודת הרב והשתעשעו כל הלילה בלימודים ובבוקר נסע הסוחר לדרכו והרב התבונן במה שעבר עליו הנ"ל : ונגמר בדעתו לשוב למעזריטש כי הבין ברוב חכמתו כי לא היה זה מקרה ורק רבו שלחו לקבל ההכאה זאת בשביל מיתוק איזה דבר הצריך כידוע ליודעי חן וכן עשה וחזר למעזריטש ולא גלה מה שעבר עליו לשום אדם . אולם אח"כ כאשר ראה אותו המגיד שחק ממולו ויאמר לו תדע בני כי גם שמותר לת"ח שיהי' אצלו שמונה שבשמיני' מגדלות אבל לתלמידי האהוב איני רוצה שיהי' בו אף חלק העשירי הזה לבד המתקת הדינין שנמתקו מעליך בזה הדרך :

ג **ויהי** כי ארכו לו שם הימים ואחז בסנסני הכחמה ועלה בשלבי הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה עד למעלה לא החזיק טובה לעצמו אף אחרי אשר הכירו החבירים הקדושים את רוב חכמתו ונתבהלו מרב ידיעתו עכ"ז הי' נחבא אל הכלים כאילו לא נכנס עדיין בפרוזדו' הקודם לטרקלין והי' שפל בעיניו מאוד ולא שינה מלבושיו כי כל החבירי' הלכו בבגדי לבן בשבת והוא לא פנה לזה עד שבתו על כסא קדשו . אולם אח"כ בעת גדולתו אמר כי אצל רבינו במעזריטש היינו שואבים רוה"ק במדת ההין (עמער ווייס) ומופתים שכבו בבית רבינו תחת כל הספסלים ולא רצה שום אחד מאתנו להגביהם והוא לא פסע פסיעה לבר מבית רבי החולה שם למד שם התאכסן לא נסע עד אחר הסתלקות רבו רבינו הקדוש (זולת שפעם פעם א' שלחו רבו עם הרה"ג והקדוש ר' מנחם מענדיל מוויטעפסק לווילנא להתראות עם הגאון למען המשיכו אליו כי בזה היתה תלויה הגאולה האמיתי' ובעוה"ר לא הניחו אותם ליכנס אליו וחזרו בידים ריקניות להרה"מ ואת אשר פעלו שם והניסים שעשה הש"ית אתם בווילנא לא רציתי לפרסם) וכאשר נצחו האראלי' את המצוקים ונתבקש הרב המגיד בישיבה של מעלה ויהי ריב בין התלמידי' ובין החברא קדישא של מעזריטש כי הח"ק אמרו כי להם שייך התעסקות בגניזת הרב . והתלמידים אמרו כי הם שמשו בחייו וגם עתה לא לכבוד יהי' לו כי יתעסקו זרים אתו ונעשה פשרה שכל מי מהתלמידים

הכתוב

שבחי הרב

הכתוב בפנקס של הח"ק אף בעירו הוא יתעסק בו ואשר לא כתוב בהפינקס של הח"ק אף שהוא ומתלמידיו לא יתעסק בקבורתו ואז אמר הרב אשרי לי אשר היותי בפנקס של הח"ק ואח"כ הטילו התלמידים שהי' מהח"ק גורל בינם על אברי הרב המגיד ועלתה להרב בגורלו ראשו כתם פז וכאשר הורידו את המגיד למקוה ואחז הרב את ראשו ובבואם למקוה אמר הרב רז"ל אמרו כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם וע"כ לא לכבוד הוא לפני רבינו כי אנחנו נרכין את ראשו לטבול כי הוא בעצמו יטבול והניח הרב את ראשו מידו ואז הרכין המגיד בעצמו את ראשו תחת המים ג"פ ואח"כ גנזוהו זכותם יגן עלינו ועכ"י אמן :

ויהי אחרי הסתלקות הרב המגיד נתפזרו התלמידי' לכל מקומות מושבותיהם ללמד תורתו ברבים והרביצו תלמידים הלא המה הקדושים אשר בארץ המה ותלמידי תלמידיהם אשר מפיהם אנו חיים וממימיהם אנו שותים . אולם הרב ישב שנה תמימה גם אחרי הסתלקות רבו במעזריטש והסיבה לזאת היה כי גם הוא רצה לנסוע תיכף ויאמר אליו ר' אברהם המלאך הנה אדוני אבי ז"ל קיים מלות אש"ל שהוא ר"ת "אכילה "שתיה "לויה ברוחניות ובגשמיות ואנכי לא קיימתי מלוה לויה וע"כ רצוני ללוות אתכם בעת נסיעתכם וכן כאשר ישב הרב על העגלה נסע לפני בית המלאך והמלאך ישב עמו במרכבי' וכאשר נסעו מחוץ לעיר רצה המלאך ללמד להרב עוד דבר אחד בעבודת הש"י שקיבל מאביו והלביש הדברים בדרך משל ואמר להמשרת הכה את הסוסים שירוצו כ"כ ע"ד שישכחו שהמה סוסים והרב הבין תיכף כוונתו ואמר להמלאך לדרך עבודה כזו עד שאלמדנה היטב צריך אני לישב פה עוד שנה תמימה ויחזור הרב למעזריטש ויתמהמה שם עוד שנה ואת זאת סיפר הרב אח"כ בעת גדלו והביאור ע"ז המאמר אמר הרב תורה על מאמר הגמ' וכשחלה רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו כו' עד ולא עוד שיש לפני שני דרכים אחת לג"ע ואח' לגיהנם אשר המאמר הזה הוא תמוה כי פוק חזי מאמר הגמרא בסוכה אמרו עליו על ר"י בן זכאי שלא הניח מקרי' ומשני' כו' והאיך יאמר שיש לפניו שני דרכים ומאי עבידתי' בגיהני' אצילי' וביאור הרב זה המאמר שיש שני דרכים בעבודת ה' כו' ואין כאן מקומו (לכשיעזור לי הש"י להעלות על הספר כל מאמרי הצדיקים המקובלים בידי אציגם לפניך אי"ה אך כתבתי לך המאמר למען תשכיל מה שאמרו ז"ל שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד בין אשר לפניך עד היכן הדברים מגיעים) ואח"כ נסע הרב למדינתו לרייסין ותקע אהלו בלאזנא וגם בעת בואו ללאזנא לא רצה לקבל על עצמו ההנהגה בסדרי נשיאות כל זמן

שהיה

שהיה מבהיק אורו של הרב הקדוש ר' מנחם מענדיל מויטעפסק אשר תקע אהל בהארץ ואף שנהרו אליו מכל פינות לשמוע חכמתו והיה מוסמך מרבו הקדוש כאשר יבואר מזה גם אחרי נסיעת הרה"ק רמ"מ לאה"ק גם הרב ז"ל נסוע אתם ויסע עד מהאליב שאצל הדניסטר' אך כל גדולי רייסין נסעו אחריו ולא הניחוהו עד אשר נתרצה לישב על כסא קדשו אולם כאשר ישב על כסא קיים מאחז"ל נהוג נשיאתך ברמה ועמד בזרוע עוז ליטע בלב המשכילים אהבת תורה ויראת שמים ומאמינים יחד וילמד את העם דעת איך שיתלהב לבם בתפלה ויברור נוסח התפלה מכל כתבי האר"י זלה"ה זכה בסולת נקיה מנופה בי"ג נפה ויטעם להם מעט מזעיר מתורת הק' וצוה להם לבנות מנינים לבדם להתפלל בהם עפ"י הנוסח שלו וקבע מועד וזמן לכל דבר בעתו וכמה להשהות בתפלה לא הניח דבר קטן ודבר גדול אפי' לא שם עין השגחתו ע"ז (כאשר יראה הרואה באגרותיו הקדושים) עד אשר המשיך את לבם לתורתו ועבודתו ית' בדחילו ורחימו :

מובן מאליו לכל בן דעת המכיר את תכונת אנשי רייסין וליטא אשר לא ככל המדינות פולין אלין ושאר מדינות אשר הורגלו שם מעת זרח אור הבעש"ט הקדוש לא מאסו צדיקים וחכמים אשר המשילו לאט לאט את לבות ההמון בדרך אשר דרכו בה' לא כן מדינת רייסין אשר אנשיה היו חכמים וסופרים ולא מאסו מאהבה של תורה ולא כמו מהמנהגים אשר הורגלו בם אבותם ואבות אבותם וכאשר ראו כי הרב שינה את כל סדרי ההנהגה ואת הנוסח מאשכנז לספרד וצוה לברך רק ברכה אחת על התפילין וכמוהם רבות וע"כ אמרו כולם ראה זה חדש הוא . ואחדשות אותה נפשו להטות מדברי רבותינו הקדושים אשר בארץ הזה וע"כ נתחזקה המריבה יום יום (וכבר כתבנו הכלמה ומהמריבה בפעטערסבורג) וכאשר אספו אסיפות מכל ראשי העם הינו התלמידים של הגאון מווילנא ותלמידי הרב להשיב להם אמתלא נכונה על כל דבר הקשה ועל כל שאלה השיב הרב ע"י עושי רצוני תלי תלים מטעמים הגונים אשר שורשם ממקום קדוש יהלכון מדברי חז"ל שבתלמוד ומדרשים ומחכמי הזוה' וכתבי האר"י ז"ל אבל הם לא קבלו כ"א המפורש בתלמוד והרב מרוב חכמתו הראה להם כי מאמר ערוך בתלמוד הוא . ונצי"ג לפני הקורא שני גרגרים לדוגמא, פעם אחד הציקו לו המציקים שיעמוד בכור הבחינה לפני גאון הגאונים ראש לכל גאוני ליטא ורייסין ר' יהושע לייטלעם משקלאב ואז יתודע להם אם כנים דברי החסידי' האומרים כי חכם הוא בלימודו מכל בני דורו והגאון ר' יהושע היה זקן וישי' יושב בשבת תחכמוני אבל היה

קורא

שבחי הרב

סוחר גדול ועשיר אחד ויתרצה להם הרב ויסע לשקלאב ויכנס לבית הגאון הנ"ל לבדו לא לקח איש אתו והרב ר' יהושע לא היה מכי' רק את שמו אבל לא ראה אותו מעודו . וכאשר נכנס הרב לבי' ר"י שאל אותו מי אתה ויענהו אנכי זלמן מלאזנע אמ' שלחוני לעמו' לפני כבודו בכור הבחינ' והר' יהושע הנ"ל היה אז עוסק בחשבונותיו ולא הניח ר"י הנ"ל עסקיו עד אשר כלה אותם אז פנה אל הרב העומד בחדרו ממולו ולא נתן לו שלום כ"א רמז אליו בידו כי יקריב אליו וכאשר קרב שאל אותו מכין לכם החסידים אשר אתם אומרים כי תורה בלא אהבה ויראה איכה עולה למעלה ויענהו הרב המאמר הזה לא שלנו היא כי היא מזוה' הקדוש אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא . ויאמר לו הר"י אין אנחנו פוסקים מזוה' רק מתלמוד בבלי וירושלמי אם יש לאל ידך להראות כי המאמר הזה שמה ויען לו הרב לא רמוז הוא בתלמוד כי אם מאמר מפורש פסחים דף כ' ויתפעל הרר"י ויקם ממושבו אל ארגז הספרים ויקח גמרא פסחים ויאמר הראה לי (כי הרר"י היה בקי בש"ס בבלי וירושלמי עד להפליא) ויעביר הרב אצבעו על המאמר גם רבא רמי כתוב כי גדול עד שמים חסדך וכתיב כי גדול מעל שמים חסדך ומשני ל"ק כאן בעושין לשמה כאן בעושין שלא לשמה והבין הרר"י תיכף כי נכונים דברי הרב ואז נתן לו שלום בחביבות רבה ויקראהו רבי ויתן לו בעצמו כסא לישב עליו ויאמר לו מעתה חלילה לי להתערב בריב הזה לעולם ואח"כ דברו הרבה מכל ענינים החדשים אשר הראה לו הרב כחו וגבורתו בתלמוד ובדברי הראשונים והאחרונים ויען לו ר' יהושע אנכי זקן וחלום לא אוכל עוד לצאת ולבוא בדברי ריבות אשר בעירך וה' הטוב יצדיק את הצדיק כי קושטא קאי ונפטר ממנו הרב בשלום ובכבוד גדול :

פעם אחת פגש גדול אחד מגדולי הרבנים מצד המנגדים את הרב אשר הלך לפנות ערב חוץ לעיר לשאוף רוח אז . ויגש אליו האיש ויאמר אליו בזאת אדע כי ד' אתכם אם תוכלו לומר חילוק בפלפול נאה כאשר יאתה לגדולי ישראל פה על מקום עמדינו . רק שיהיה מחידושי הרעיון כעת לא מפורסם כבר במוח . ויען הרב הלא ידוע לכל כי אינני עוסק בחילוקי' : ועכ"ז נשען הרב על מטהו כרגע ומיד פתח במאמר הגמרא ב"ב יוד עשרה קשים הן הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה אש מפעפעו אש קשה מים מכבין אותו וכו' והתחיל לדבר מעניני הטומאה אם תחת ההר כאבד קבר ויפלפל הרב בדינים האלו הרבה עד שנשאר בקושי' . אח"כ התחיל לדבר

מעניני

מעניני טומאת הברזל חרב הרי הוא כחלל ויפלפל בזה בפלפולים עמוקים ונתיישב קושיתו מהר ונשאר קושיא חזקה מענין הברזל . ואח״כ דיבר מענין אם וייסב קושיית הברזל וישאר בקושי׳ ודיבר מענין מים וכן כולם עד אשר פלפל בחכמה בכל י׳ קשים עד אשר בא למאוני ומיתה קשה מכולם כי המות הוא אבי אבות הטומאה (ולדקה שיעשה עם הקב״ה המתים כי יחיה אותם) מללת מן המיתה שזוכה א״ה ליום שכולו טוב אשר יהיה בלע המות לנצח ומחה ה׳ דמעה מעל כל פנים . זה היה החילוק אשר הליע הרב לפני הדרוש מאתו מרוב פלפלו . והאיש השומע נשתומם ונתבהל מרוב חכמתו וידחוק כתפיו וילך לו . וככה ענה הרב לכל השואלים מאתו וכמה דברים כהנה אשר כלאתי לספרה :

פעם אחת בא ר׳ שענדר מתלמידי הגאון מווילנא על אסיפה למאהליב דרוש׳ וישלח ללוות להרב שישלח גם הוא אחד מאנשים כי כמה פעמים הרעים ר׳ שענדר הנ״ל באסיפות בוויכוחים נגד הרב (ואף כי היה לאל ידי הרב להשמים נפשות מאסיפות ומויכוחים הללו כי היה אתו יד רמה מגבורי ישראל עכ״ז לא מנע א״ע תמיד מלהזדקק אליהם למען יכירו הכל האמת כמו שהיא אבל בעוה״ר נתגברה אז מעשה שטן לעורר מדנים ויד אנשי דלא מעלי היה במעל הזה אשר העירו חמתם פעם בפעם לעשות פירוד בין אחינו ב״י ה׳ יכפר להם כי לכל העם בשגגה) ויאמר הרב להחסיד המפורסם ר׳ פנחס רזעם משקלאב כי הוא יסע על האסיפה למאהליב ויאמר ר׳ פנחס איני רוצה לנסוע כי לכל תכלה ראיתי קץ ומה הרווחתי במה שהייתי כמה פעמים על האסיפות הלא המה מקשים ערפם ועל עמדם יעמודו . ויאמר לו הרב אם אני אתן לך שוחד תרצה לנסוע ויען ר״פ אם ילוה עלי רבינו מוכרח אני לעשות רצונו בלי שוחד אך עד מתי לא יפרוק כבוד הרב העול הזה כי היא אך למותר ויאמר לו הרב אנכי אספר לך מעשה מה שקרה לי וזה יהיה לך שוחד ותסע לבטח דרכך :

הנה בעת היותי במעזריטש אצל מורי הקדוש היה על שבת אחד תשעה תלמידים מתלמודי מורי הקדושים הלא המה הרה״ק ר׳ שמואל שמעלקע ואחיו הרה״ק ר׳ פנחס והרה״ק ר׳ נחום מטשארנביל והרה״ק ר׳ לוי יצחק מבארדיטשוב אשר היה אז אב״ד בפינסק והרה״ק ר׳ זאב וואלף מזיטאמיר והאחים הקדושים ר׳ אלימלך ור׳ זוסי׳ והרה״ק ר׳ ליב והרה״ק ר׳ שלמה מקארלין ואנכי הייתי הצעיר מכולם כי המה כבר היו רבנים בעירם . ובתוך כך הגיע מכתב מפינסק להרב הקדוש ר׳ לוי יצחק כי כת המתנגדים מצירים ומציקים

שבחי הרב

ומציקים מאד לבני בית של הרב הנ"ל ולכל החסידים אשר שמה עד כי כשל כח הסבל ובמכתב היה מפורש פרטי הענינים אשר עמו אותם ויצטערו מאוד כל הרבנים ע"ז ויגמר בדעת כולם כי יקראו את המכתב בפני מורינו בעת ישבו על השולחן בשבת כי זהו פקוח נפש ממש ויבחרו בהרב ר' לוי יצחק כי הוא היה הבעל דין אז שיקרא את המכתב בפני רבינו אולי ישמעו איזה מענה מפיו הקדוש ויהי כאשר ישב רבינו בליל ש"ק אצל השולחן הלך הרב ר' לוי יצחק ממקום מושבו ויקרא את המכתב בפני רבינו אבל רבינו לא ענה דבר ועשה עצמו כאלו לא שמע כלל מה שקרא במכתב ויתייעצו הרבנים לקראו שנית ביום המחרת וכן עשו ולא ענה גם בפעם השנית וגם בפעם השלישית לא ענה רבינו מאומה על הדבר הזה ויהי הדבר לפלא בעיני כל הרבנים ואנכי שחקתי. ויהי למוצאי ש"ק נתייעצו הרבנים אולי כוונת רבינו כי מעצמינו נשתדל לעשות איזה ענין בדבר הזה ולא נוסף עוד להטריח בדברים כאלו ויעמדו הרבנים למנין ויחסר להם עוד אחד לתשלום עשרה והם רצו לעשות דבר שצריך במנין דייקא ולא רצו תחלה להזדקק אתי לדבר הזה כי לעיר אנכי לימים וגם אולי לא חשבים אתם כי ידעו כי אני חזק בדעתי וכאשר ראיתי כי רצון רבינו איני נוטה לזה אולי לא אראה להזדקק אתם וימציא הרה"ק ר' שמואל שמעלקע המצאה חדשה כי המה יבאו לשאול השאלה ממני אם מותר לעשות הדבר הזה עפ"י ד"ת וכאשר אענה להם כי מותר הדבר יאמר לי קרייני דאגרתא איהי להוי פרוונקא ואם אגיד שאסור לעשות כן יעכשו להם עצה אחרת וכן עשו וישלחו את הרב ר' זוסי' לשאול מאתי ואנכי עניתי להם מותר וישלחו לקרוא אותי להצטרף עמהם ועשינו מה שעשינו . ובשעה שלישית אחר חצות הלכנו כולנו להקאלי' של רבינו וישכבו כולם לנוח שם ומקומי היתה תמיד אצל התנור על ספסל אחד והיה לי שם כר בעלת שלשת קצוות קטנה וישנו כולם אך אנכי לא הייתי יכול לישן אז כי הבנתי תיכף כי רבינו הרגיש מאשר עשינו וע"כ יהיה בודאי איזה חדשות והתבוננתי בזה ובתוך כך שמעתי והנה הקיילעם של רבינו דופקים (כי המגיד ממעזריטש לסוף ימיו חלה את רגליו והיה הולך על המשענת קיילעם) ורציתי לראות את אשר יעשה פה רבינו ע"כ עשיתי עצמי כאלו ישן אנכי ועצמתי עיני והנה רבינו יצא ונר בידו והסתכל בפני אחד (בלשון תימה) רבש"ע יהודי הקטן הזה השוכב על כר הקטן הזה יהיה רבי בכל מדינות רייסן ולקולו הקיצו כל הרבנים וימהרו לרחוץ ידיהם ויקומו ויעמדו כולם בשוה וגם אנכי קמתי ובאתי לעמוד ויגש רבינו אלינו ויאמר לנו בני

מה

מה עשיתם ויאמרו לו הרבנים כשל כח הסבל ואתנו לסבול כל העינויים האלה וע"כ עשינו כך וכך ויען לנו רבינו הסכלתם עשו בזה הענין כי לא למנגד ח"ו לא הכנסתי עצמי בזה ידעתי כי היה סכנה אך הוא דבר האבד כבר כי הפסדתם בזה את הראש שלכם אבל זאת יצא שכרכם כי מעתה ועד עולם כאשר יהיה מריבה ועסקים מכת החסידים והמתנגדים תהיה יד החסידים תמיד על העליונה וכן היה בעוונותינו הרבים בשנה ההיא נגנזה אור לא אור ומוחלא כי רבינו הקדוש פסק לנו החיים והוא עלה למרומות. ומילא תוכל להבין כי יקויים כל אשר אמר ועל כן כתתי לך זאת לאוחד דברים כי לא תירא ליסע לבית האסיפה. ע"כ דברי הרב ז"ל להחסיד ר"פ ז"ל:

וזאת היתה הסמיכה פעם ראשונה והמגיד אשר סמך את הרב אולם לפני הסתלקותו קרא אותו ויסמוך ידיו עליו ויאמר לו על פיך ישק כל מדינות רייסן ותזכה שיקבעו הלכה כמותך כן שמעו מפיו תלמידיו הקדושים ז"ע אמן:

עתה נספר את אשר סיפר הרב בעצמו ביום י"ט כסליו שהיה דרכו תמיד לעשות סעודה בליל י"ט והיה שמח ומשמח והיה אומר תורה הרבה אך פעם א' כשהתה לבוא והמתינו עליו כל החסידים עד שעה ג' אחר חצות לילה וכאשר בא ראו כל החסידים והנה טרוד בעומק רעיוניו מאוד וכאשר ישב אצל השולחן אמר תיתי לי כי הצלתי את נפש ישראל ממות כי בעת היותי במעזריטש היתה אלמנה אחת אשר היתה מחמה לי המין בכל יום וגם היתה כובסת הבגדים אשר לי והיה לה בן נער כבן י"ד שנים ומפלא בלימודו ופתאום פתחו נערי גוים מבית התפלה שלהם שימיר דתו ויפת הנער ותיכף כאשר נתרצה להם הוציאוהו לבית התפלה שלהם וסגרוהו בהעלי' הגבוה אשר בבית תפלתם ובכתה האלמנה מאוד לפני ורצתה להכנים לרבינו ולא הניחה משרתו פוליע כי היה רבינו חלוש אז מאוד ונתתי לה עצה כי תבא לבית מורי ביום השני לעת ערב אשר אז הולך פוליע למרחץ ומבקש אותי להיות שומר הפתח עד בואו ואם תבוא אז אכניס אותה לבוא למורי וגם אמליץ טוב עבורה וכן עשתה ותבא ותספר למורי כל הנעשה עם בנה וגם אנכי אמרתי לו כי היא עלם יקיר כו' ויצו עליה מורי שתלך לביתה והוא יצא תיכף לבוש בבגדי שבת והתחיל לומר תורה על פסוק נפש כי תחטא ועל השבת ההוא היו מהרבנים שכתבנו לעיל והכינו א"ע כבר להתפלל ולבשו הבגדי לבן וכאשר שמעו כי אדמו"ר אומר תורה באו כולם ופשטו

את

שבחי הרב

את הבגדי לבן והיה הדבר הזה לפלא בעיניהם מאד כי לא היו דרכו בכך מעולם וכאשר סיים מורי את דבריו הלכו כולם להתפלל ולבשו את הבגדים אבל מורי לא התמהמה וכמו רב שעה ככה עוד הפעם ואמר מאמר אחר על פסוק נפש כי תחטא . והתלמידים הוכרחו עוד הפעם להפשיט את הבגדים וכן היה ד׳ פעמים פשטו ולבשו התלמידים את בגדי השבת (כי לא היו לובשים לפני מורנו בגדי לבן) ומורי דרש רק על פסוק הנ״ל ואח״כ בלילה אמר עוד ג׳ פעמים דרושים נפלאים על פסוק הנ״ל והתלמידים התפלאו מאוד ע״ז ואך בפעם השביעית כשאמר מורי תורה נתהווה רוח חזקה מפריק הרים ומשבר סלעים וכשסיים מורי תורתו שמעו קול הכאה בהחלון הסתום כאלו זרקו אבנים גדולים עליו . ויאמר לי מורי לך הולך את הנער לאמו והלכתי לחוץ ומצאתי את הנער עומד אצל החלון ולקחתי אותו בידו והולכתיו לאמו וכאשר שב נפש הנער אל קרבו שאלתיו כי יספר לי מה היו לו ויספר לו הנער כי שגרהו בעליית בית תפלתם עם עוד נער אחד מנערי הנכרי׳ וגם היו לפניהם משקאות ומאכלים . והי׳ משחק עם הנער כל יום השני׳ ויהי לפנות ערב נפל בדעתו של הנער מה הוא עושה פה ויתמרמר מעט אבל תיכף שתה משקה המשכרת להפיג צערו וירחיק את הדבר הזה מרעיונו אבל בעוד רגע שעה נפל בדעתו עוד הפעם כי לא טוב הדבר אשר הוא עושה ויכוס הדבר בלבו ויתמרמר ויקח הנער את הכינור כי היה יודע נגן בכינור ויחשוב להפיג צערו בזאת וכן היה הקילור בפעם הרביעי ובפעם החמישי נתמרמר מאד עד כי לא היה יכול לסבול ויבך מאד במר נפשו על אשר קרה לו כאלה וירצה לצאת לחוץ ולברוח אבל הדלת היה סגור ויכסה בכל כח לשבור את הדלת ולא יכול ונגמר בדעתו להשליך את עצמו מתוך החלון ואף כי יתרסקו איבריו כי היה גבוה החלון מהארץ כשלשים אמות אעפ״כ נתרצה למות מלהיות גוי ועכ״ז נתגבר יצרו עליו בהסיתו אותו כי מחר יברח אבל בפעם השני נתגבר על יצרו וישליך עצמו מתוך החלון אבל בחסד האל מחמת הרוח סערה אשר היתה לא נפל לארץ כ״א הרוח נשאו להלן בחצר ושם עומד על רגליו אבל גם בחצר היו כל הדלתו׳ סגורים וסביבות החצר היה גדר גבוה כעשרים אמות ולא ידע לעשות ויתרפק לעלות על הגדר ולא יכול אבל בתוך כך מצא מקום שיוכל להאחז לעלות מעט וכאשר עלה נתהוו׳ עוד רוח סערה גדולה וישאהו הרוח עד לפני החלון של מורי כן סיפר הרב בבואו בלילה לפני האנשים והיתה פליא׳ גדולה בעיני כל החסידים מה הוא מספר עתה המעשה ועי״כ עומדו רבים מהחסידים כל הלילה אצל הפתח

מחדר

מחדר הרב וכאור הבוקר ראו והנה איש אשר קשר את ראשו ולחייו במטפחת יצא מחדר רבינו והבינו כל החסידים כי הרב כיון באומר תיתי לי כי הצלתי כו' על הכנסה עתה מענין הזה וסיפר המעש' מעבר וכיון לזה :

ויהי כאשר הניח ה' לו מכל המציקים מבית ומחוץ ועבר עליו כל מה שדברנו עד כה מישראלים ומאינם ישראלים. ביקש הצדיק הזה לישב בשלות ללמד דעת את העם ולנחותם בדרך ה' והרבין תלמידים חכמים וקדושי' ותמלא הארץ דעה את ה'. אבל ידוע מארז"ל הצדיקים מבקשין לישב בשלוה בעוה"ז כו' קפץ עליו רוגזו של הרה"ק בו"ק ר' ברוך ז"ל ונתהוה מריבה חדשה בינו ובין ר' ברוך עבור מעות ארץ ישראל אשר הרב קובץ מעות א"י הרבה ועשה סדרים חדשים טובים כי כל איש על מקומו יבא בשלום והרב רבי ברוך רצה להנהיג בסדר אחר וע"י מלשינים נתהוה בעוה"ר מחלוקות גדולה ביניהם והשנאה קלקלה השורה כי מתחלה בעת אשר הדפיס הרב את ספר התניא נתן ר' ברוך עבורו אדום זהב ואח"כ דברו דברי נרגנות זע"ז ומתחלה פתח הרב בשלום ונסע לטולטשין למקום משכן קודש של הרב ר' ברוך הנ"ל ונתראו זע"ז ודברו באהבה ורעות אבל כאשר יצאו לטייל מחוץ לעיר נתהוה מריבה ביניהם לא ידע שום איש על מה ולמה ונתחזקה המריבה מאד מיום יום אל וכל היודעי חן ,יודעים ומכירי' כי היו בזה סודות עליוני' נוראים ואמר ע"ז הרב הקדוש הצ"ד דק"ק חמעלניק שהי' ישיש מתלמידי הבעש"ט כי המריבה הזאת היתה כמו שמצינו בגמרא ומעובדא אשר עשו את רבי אליעזר בן עזרי' לנשיא ואתוספו ד' מאות ספסלי בבהמ"ד וחלשי' דעתי' דר"ג ואחזו ליה בחלמא חצבי חיורי דמליין קיטמא ומסיק הגמרא ולא היא לאפוקי לעיל' דר"ג הוא וכן הי' פה כי מחמת שהרב הבהיק ולימד את דרכי העבודה אשר כל עין מבין שבחם והצלם הנפש דעתי' דהרב ר' ברוך עד שהראו לו מן השמים להפיק לערו חצבי חיורי כו' ולא היא וד"ל :

והנה מדי עבר הרב לטולטשין נזקק לבקשת אשה אחת לשלם לה טובה תחת טובה כי בעת אשר ישב הרב במאסר בפעטערבורג פעם הראשון היתה שמה אשה מוויטי"ל אשר היתה פרנסתה מקבלת מכתבי' מהפאסט והיהודים אשר היו שם בעת ההיא היו מקבלים כל המכתבי' מידה וגם היו שולחי' על ידה והיה לה אב זקן בפעטערבורג שמו ר' חיים והיה נוטה לצד החסידים ובקשו אותו עדת החסידים שיבקש את בתו שתשתדל ע"י שוחד כי לא יראו לצד המנגדים את המכתבים ששולחים החסידים על הפאסט וגם שתעכור את המכתבים שיגיעו אליהם עד כי יראו אנשי שלומינו מה

כתוב

שבחי הרב

כתוב בהם וכן עשתה וכאשר ילא הרב ממאסרו אמר בדרך הלכה חיים ויטיל הועילו לו בתחבולתם אשר נתן ה' בלבם להוליכנו ממאסרי ואח"כ קבעה מויטיל הנ"ל דירתה בכפר לא רחוק מטולטשין וכאשר שמעה כי הרב יסע לטולטשין חכתה עליו בעיר אחת מעיירות הקטנות כי היתה לה בת אחת קטנה אשר נפלה ממקום גבוה ונקבה את צוארה והיה לה נקב במושע ונתיאשו ממנה כל הרופאים מזה גם כי בעלה היה סוחר משוורים ובעת ההוא היו מפלים שוורים הרבה בכל סביבותיהם ולשני הבקשות האלה חכתה לבקש את פני הרב אבל כאשר בא הרב עיר ההוא היה דוחק גדול מאנשים רבים מבני עמינו אשר באו לשחר את פני הרב וע"כ לא הניחו שומרי הפתח להכנס אליו אבל היא דפקה בדלתו לאמר הושיעה אדוני לוויטיל אמתך וכאשר שמע הרב את שמה הזכיר תיכף על מעשיה וציוה להכניסה וכאשר נתנה לו הפיתקא הכתובים בה בקשתה אמר פה שני בקשות וצריך לשני פיתקות ויכתבו שני פיתקות ויאמר לה הרב עד בואך לביתך תתרפא בתך ולבעלך תאמר ממני שאחרי מכרו את השוורים לא יסחור עוד עם שוורים. וכן היה כי כאשר באתה לביתה ראתה את בתה בריאה וחזקה כי נתרפאה שברה ולא נשאר כ"א רושם קטן ממקום אשר היה הנקב אבל בעלה היה ממקורביו של הר"ר ברוך ולא רצה לשמוע להרב וע"כ היה עולה ויורד כל ימי חייו ובכל משך שני שנים נשרף כל אשר לו ואח"כ הרויח עוד וכן היה עד יום מותו וזה היה חידוש גדול בעיני כל אשר הכירו את הרב כי לא היה דרכו להשתמש במופתים כלל :

ויהי כאשר נתעכבה המחלוקות בין הרב ובין הר"ר ברוך ז"ל עד אשר קבע הר"ר ברוך דירתו בק"ק מעזיבוז. והרב נסע אז להשתטח על קבר הבעש"ט הקדוש ז"ל וכאשר הגיעה השמועה כי הרב לא רחוק הוא מהעיר ירד הר"ר ברוך מעלייתו ממקום אשר היה משכן קדשו תמיד והתיצב בבית הגדול אצל השולחן וכה עומד על רגליו לא מש ממקומו עד אחר שהלך הרב מביתו כאשר נסע. פתאום שלח הר"ר ברוך שיסגירו את פתח הבית עלמין כי אינו רוצה שילך הרב על קבר זקנו הבעש"ט והרב לא היה עוד בעיר אח"כ שלח עוד הפעם ר' ברוך כי יפתחו את הפתח כי אמר אין אני ירא ממנו והרי לא ידע מהסתימה והפתיחה ותיכף כאשר בא לעיר הלך להטביל עצמו בנהר ושם היה בור עמוק ומכוסה במים ונתיראו העם (אשר נהרו מכל פינות לראות את הרב ואת אשר יעשה פה) כי לא יפול אל הבור אבל מרוב האימה אשר איים עלייהם שתקו ולא הגידו דבר והרב נכנס ויצא בשלום ואח"כ

הלך על הבית עלמין וכל ההמון הרב הלכו אחריו וכאשר נכנס לפתח
הבית עלמין רצה השמש לילך אתו להראות לו מקום הציון אבל הרב אמר לו
איני צריך כי מעצמי אכיר את ציון הבעש"ט הקדוש גם כל העם עלו על
הגדר מהבית עלמין לראות מה יעשה שם אבל הוא נשען מעט על מטהו
ואח"כ הטה בידו להעם ונפל עליהם פחד גדול וירדו כולם לא נשאר מהם
עד אחד אז הלך הרב לבדו על הציון ועשה מה שעשה ואח"כ כצאתו שם ידו
הימנית על עיניו. והלך לבית הר"ר ברוך ז"ל ויעמוד מעבר השני מצד השולחן
ולא נגשו זה לזה ותיכף כאשר נכנס לביתו צעק אל הר"ר ברוך מה תאבו
ממנו ויען כך בערך רבע שעה בהתלהבות עצומה וכאשר סיים את דבריו
פתח ר' ברוך לצעוק וכן הי' ג' פעמים ולא נכנס אחד לתוך דברי חבירו
ואח"כ אמר הר"ר ברוך איך תעיז לריב אתי הלא אני נכד הבעש"ט ויען
לו הרב אתם הנכם נכד הבעש"ט בגשמיות ואנכי נכדו ברוחניות כי כל המלמד
את בן חבירו תורה כאלו ילדו כמחז"ל והמגיד הגדול הי' תלמיד מובהק להבעש"ט
ז"ל ואנכי הייתי תלמיד מובהק להמגיד. אז אמר הר"ר ברוך הלא זה שלשה
רבע שעה אשר אתם מדברים ועוד לא הזכרתם בדבריכם שם שמים ויען
לו הרב יש לנו מגילה אשר אנחנו מחוייבים לקרוא אותה בכל שנה ואם
אינם שומעים תיבה אחת ממנה אינם יוצאים י"ח ובה לא הוזכר שם שמים
אז צעק הרב ר' ברוך הלא אנכי לבוש בתפילין של זקני הבעש"ט איך לא
תתבייש ממני ויאמר הרב התפילין פסולים ופתחו אותם ויראו כי כנים דברי
ותיכף פתחו את התפילין ומצאו חסר אות אחת שלא הי' אפשר לתקנו ואז
צעק הר"ר ברוך צעקה גדולה כי הרב חנם מאתו אות מהתפילין שלו בשעה
הזאת וידאג מאד מאוד אחרי התפילין של הבעש"ט ויריבו אז בחזקה וכה
הלך הרב מביתו וישב על העגלה לנסוע לדרכו ובהיו' בדרכו הגידו לו שהי'
שריפה בביתו ונשרפו הרבה כתבי' מהשו"ע שלו (והם המה החסירים מנתה
מכל ההלכות שלו אשר בעוה"ר נשרפו אז כי הוא חיבר על כל הד' שו"ע
כאשר הזכרנו למעלה) ויצטער הרב מאוד עליהם ויבך מאוד ואמר כי אין
לאל ידו עתה להשלימם מחולשת כחו ומאפיסת הכחו' וגם אצל הר"ר ברוך
מתה בתו בשנה ההוא ובזה נראה כמה קשה היא המחלוקת אשר שני גדולי
עולם כמוהם גרמו הרבה הפסד לכל העולם ואם כי לא היתה מריבה פשוטה
ולא הי' תכלית מגמתם על ענייני גשמי כלל כמובן לכל בר דעת ועכ"ז גרמה
רעות רבות גם בגשמיות אף כי הי' מחלוקתם בבירור ברור לשם שמים ומזה
די והותר שיקח מוסר כל אדם להיות זהיר ברוחו לא לילך לריב מהר

שבחי הרב

וה' יצילנו מכל פגעים רעים ויגן זכות הקדושים האלו עלינו לדור דורים אמן :

עתה נספר סדר ההשתלשלות עד פטירת רבינו הק' ז"ע

ויהי בשנת תקע"ח בעת אשר היה מלחמי' הצרפתים עם הרוסים התפלל רבינו בשלום המלכות כי לא אבה שיכנסו הצרפתים לרוסיא כי אמר אם יהיה מדינת רוסיא תחת ממשלת הצרפתים תרבה האפיקורסי' ועי"כ נתחזק בתפילתו נגד הצרפתים והרה"ק ר' שלמה מקארלין התחזק בתפלה שתגב' יד הצרפתים וכאשר הליקו זה לזה התראו פנים והיה המדובר ביניהם שמי שיקדים עצמו לתקוע בשופר בר"ה משנת תקע"ח הוא יהיה המנצח והשני יהיה המנוצח ולא יתנגדו זה בתפלתם וכן היה כשבא ר"ה נזדרז הרב ר' שלמה הנ"ל בזריזות עצומה בתפלה שחרית תיכף הלך לסדר התקיעות אבל כאשר לקח השופר בידו הרגיש תיכף כי הרב כבר תקע ואמר הבל על דאבדין ונתבהל מאוד ובעוה"ר הרגו במלחמה ההוא את ר' שלמה הקאזקין דחיל רוסי' בביתו והנה כאשר באו הצרפתים לרוסי' והגיעו על דובראוונא ביום שבת קודש וקייסער הצרפתים הרגיש כי הרב מנגד לו כי נשמע חכמתו בין האומות ועי"כ חקר אחריו והרב, היה דר אז בלאדי ועי"כ ברח הרב ביום השבת עם כל בני ביתו עד קראסנע בראסייע ושם עמדו חיל הרוסים ומחנה נורא ושר המנהיג את החיל (קאמידאנט) הכיר את הרב ונתן לו הרב עצה שיסעי' לברוח מכאן עם חילו כי הצרפתים היו מהירים במהלכם מאוד והשר ההוא נתן להרב חיל גדול לשמרו בדרך והוא ברח הלאה' ביום השבת כי ביום ההוא הגיעו הצרפתים לקראסנע ברעש גדול אבל השר לא הלחם הרבה כנגדם ושמע לעצת הרב ופסע פסיעה גסה והניח להם העיר אבל גם שם לא התמהמהו הצרפתים והלכו במהירות עד שמאלענסק ושם הוא מבצר הרוסין ולעת ערב הגיעו הצרפתים לשמאלענסק ושברו את המבצ' וגם שמה אמר הרב לשר המנהיג את החיל כי יניחם לילך עד מאסקווע והרב ברח עם חיל הרייסין לא התרחק מכל החיל ותמיד היה דברו עם הקאמידאנט שאל יפחד ממהירת הצרפתים כי לא יועילו במהלכם במהירות באמצע ראסיי' ומראש ומקדם אמי' הרב כי הקו' ילהלט ויכתתם עד חרמה :

וראיתי אני הכותב במכתב ששלח בן הרב הקדוש מוה' דובער אל הרב הקדוש ר' אהרן משטראשעלע כי בעת אשר נכנסו הצרפתים למאסקווע היה הרב אז ברוסיא בכפר לא רחיק ממאסקווע והחיל היו שומרים

אותו

שבח הרב

אותו (והרבה פעמים היו מכתבים אליו משר המנהיג את החיל בשם הקיסר לבקש לו עצה מה לעשות והרב נתן אותו במכתב שאל ירא) ויהי כאשר הגיע השמוע' כי הצרפתים נכנסו למאסקווע נכנס הרב ר' דובער לחדר אביו ואמר לו הלא הצרפתים המה במאסקווע ומה נוחיל עוד והרב היה לבוש בעת ההיא בתפילין ויען הרב אל בנו נשבע אני בתפילין שלי כי במאסקווע יהיה להצרפתים מפלה (כן זכרני אני הכותב אשר ראיתי בהעתק' המכתב מהרד"ב אל הר"א אבל לא יכולתי לכוון לשונו בדקדוק כאשר כתוב שם כי ההעתק ההוא איננו תח"י כעת) וכן היה כי במאסקווע היה מפלה גדול להצרפתים וברחו משם ערומים ויחפים רעבים וצמאים ועל הדרך לאן אותם הקור הנורא אשר היה אז ברוסי' לא עפ"י דרך הטבע כאשר הוכן להיות בחורף תמיד ועי"כ נפלו בדרך בברחם כזבובים :

אולם בחורף ההוא בעוה"ר סגר הרב את ימיו בהיותו בדרך בחורף במענו אשר בברחו מפני הצרפתי' סובב נסיעתו בפלך האוקרעין ברוסי' ושם שכר הרב דירה בכפר הרחוקה מעיר האדיץ משם פרסאות ושם ראו ממנו נוראות ונפלאות אשר לא ישוער במוח גשמי ולא פסק פומיה מגרסא כאשר כתבו בניו הקדושים בהקדמה על השו"ע והנני להעתיק השייך לענינינו פה ואיני רוצה לכתוב כל הנוראות אשר שמעתי מהסתלקותו יען כי בניו הקדושים העלימו את מעיני הקורא רק רמז רמזו באמרם אח' כמה נוראו' ונפלאות אשר ראינו בעינינו) אך אציג דבר אחד לדוגמא וממנו יקיש המעיין על השאר כי אחר הבדלה איזה רגעים אחדים קודם אשר מסר נשמתו בטהרה לחי העולמים . לקח עמו וכתב על הגליון המאמ' נפש השפלה באמת לאמיתה כו' והעתקה כמוסה תח"י בכתובים והוא מאמ' סתום וחתום לעין הקורא ומעט מזה ביא' תלמידו הרא"ה הנ"ל . ואח"כ שאל את אחיו ונכדיו המפורסמים יח ד ולא האם אתה רואה את הקורא ויתפלא נכדו מה נוסח השאלה ויאמר לו תמהני לי כי אנכי איני רואה כ"א כח האלקי המחיה את כל דבר הגשמי זולתי אין אני רואה מאומה ואז אסף רגליו אל המטה ויתקשר בחד קטירה לחי העולמים . והא לך ההעתק מהקדמה :

והנה אחרי אשר זכינו בעינינו לראות אור ומופלא אור ומזהי' אור כערב אור יקר אור ומלוהלה אור ומאי' באור שבעת הימים מסוף העולם ועד סופו אור האלקי הוא ניהו אדונינו מורינו ורבינו נר ישראל המאי' עיניהם של ישראל בתורה ולקרב את לבן לאביהן שבשמים והיה אמרתו נג לישראל באמרה ניאה ובמטרה רזיא דין גליא רזיא ומפיו אנו חיים ומנו

שבחי הרב

חיכו שפתותיו שושנים בהלכות נוטפות מור עובר ואליו יתאספו העדרים עדרי לאן ק"ש תורה יבקשו מפיהו חק לישראל היה מידי חודש בחדש ומידי שבת בשבתו שהראה להם באספקלריא המאירה האיר הברקאי ומתחזיא מסייפא עלמא ועד סופיה גדול ה' ומהולל מאד בעירו הר קדשו וברכנו בקול רם ונשא ברכת הכהן הרו"ש ברוך שחלק מחכמתו ליראיו :

והן עתה בעו"ה חשך השמש בצהרים יצא השמש אל מקומו שואף ונתבקש בישיבה של מעלה : אראלים נצחו ונגנז ארון הקודש יצאה נשמתו בטהרה אחר כמה נוראות ונפלאות שנראה ממנו ז"ל באותן הימים שלפני הסתלקותו לא פסק פומיה מגירסא עד יום מנוחתו ואחר שהתפלל תפלת ערבית והבדלה בחונן הדעת בדעת צלולה ומיושב ובדביקות נפלאה במוצאי שבת קודש כ"ד טבת תקע"ג בחד קריאה אתקרי' ב"ס בקב"ה ומעודו על הארץ שאל שאל אותו ד' לבו לפקוח עינים עורות בעקבות משיחא ועד כי בא יומו ורעיא קניה קוב"ה לארחא בתפיחא דא ולאשתעשע בצדיקיא אליו נשא את נפשו בשמחה וטוב לבב כאשר כרו"ש בעל"ל לכל השומעים שמה אשר נתפלאו ונשתוממו על המראה ואותבו עוד ניגון ואנחה נסתמו אורות החכמה ונסכרו מעינות תהום רבה נוטל כבוד מבית חיינו עטרת תפארתינו נזר ישראל צפירת תפארה :
אכן מה נענה אבתריה אוי ואבוי מה נעשה ותעתיכו עמו : ה' הוא הצדיק על ה' נשליך יהבינו והוא ישלח לנו גואל הצדק ויוליכנו מאפילה לאורה והקיצו ורננו שוכני עפר וישמיענו נפלאות מתורתו תורת ה' תמימה משיבת נפש אכי"ר ע"כ :

ויהי כאשר כלאו העליונים את התחתונים והעלו את רבינו הקדוש לשמים להתענג בחדר זיו אלה' הרוחות ואת העם עזב לאנחות ונתיעצו כל העם אנה להגניז את ארון הקודש ונגמר בדעתם להוליכו לעיר האדון בפלך פאלטאווע כי היא הסמוכה אל הכפר ההוא מכל ערי ישראל : והוליכוהו שמה כל הנאספים אליו בכבוד גדול כאשר יאתה לו ושמה נגנז ארון הקודש ובניו על קברו שמה בציון מפואר , וכאשר הגיע השמועה לערי ר' ישן קשרו כולם מספד מר הקרובים והרחוקים . וה' הטוב יגן עלינו זכותו לדור דורים :

ואף את החדר אשר שכב בו את ימיו הקדושים עד היום סגור הוא אין יוצא ואין בא בו ואינו דר שם שום אדם כי הנכרי בעל הדירה ההוא ראה כי ברך ה' אותו לרגלי הרב כי הוא שכן עליו באשרתו מאוד . והחזיקו בכבוד . וע"כ קדוש לו החדר ההוא והמטה אשר שכב עליה הרב מונחת היא גם עתה שם מונעת ואינו מניח שום אדם להכנס לבד יהודי הצריך להתפלל

להתפלל מכיחו עד אחר התפלה . כי יקר חכמת ישראל אפילו בין האומות :
ובזאת נשלם הסיפור מכבוד קדושת רבינו והוא ימליץ טוב בעדינו . לפני כסא הכבוד : ואל יקים אשם אלינו אולי אולי גרענו מכבודו באלו הסיפורים כי לטובה כוונתינו כפי אשר ידענו בהקדמותינו ובזכותו יזכינו השם יתברך למנוחת הגוף והנפש עד יבא גואל הצדק במהרה בימינו אמן :
ויהי אחרי פטירת רבינו הקדוש . נמלא מקומו הכי תרי לכתרי דדהבא ה״ה הרב הקדוש החלקי מוה' אהרן בר' משה הלוי הורוויץ נכד מגזע הרב הקדוש ר' ישעיה בעהמ״ח ספר השל״ה הקדוש והשני היה בנו הרב הקדוש ר' דוב בער זלה״ה והם המה הפילו מעיינות החכמה חוצה וביארו אמרות רבינו הקדוש עפ״י הכמת החלקית אשר מוסכה גם עפ״י קבלותם מרבם הקדוש ז״ע . ואז נחלקו העם לשתי מחנות . החצי אחר הרה״ק מוהר״א והשאר אחר בנו הרה״ק מהוד״ב : והנה פה מגמתינו לספר מתלמידו הקדוש מוהר״א אשר ילך מים על ידי רבינו הקדוש שלשים שנה ולא זז מחצבו עד שגילה לו כל תעלומות חכמתו וכל רז לא הוא אנים ליה וכל דמטמרן אתגלייא ליה ושלשה שנים קודם פטירתו סמך רבינו את ידיו עליו ויתן לו שלש חליפות שמלות לבנות וישליחהו למקום מולדתו עיר אשוע ושמה החל להראות זרוע קדשו והתחיל לחבר חיבוריו הקדושים (הלא המה שער היחוד והאמונה ושערי עבודה וסדר התפלה אשר בעוה״ר לא השלימו כי נלקח ארון האלקים אל השמים) ועוד היה נער הרה״א הנ״ל התנכר במעלליו לכל הרואה אותו כי על במתי הגדולה יעלה האיש הזה כי בהיותו בן ג' שנה היה דר אז אביו בכפר גאיומיל והיה הנער משחק בקיץ בחוץ עם בני גילו . ורבינו הק' נסע אז דרך הכפר ההיא למלוח חפצו . וכראותו את הנער הזה עומד רבינו הקדו' אצל בית אבי הנער ר״מ ז״ל . וישלח לקרוא אותו וילבש ר״מ בגדי שבת וילא לקראת רבינו כי חשב כי רבינו רוצה לירד לפוש פה ויאמר לו רבינו לא בשביל זה קראתיך רק חפץ אני שתתקשר עמי בשידוכין את הנער הזה עבור בתי הקטנה פריידקע . ויען לו הר״מ כי הוא נתקשר בשידוכין כבר עבור הנער הזה עם גיסו . ויאמר לו הרב אם כן אין אחר המעשה כלום וילו לדפוק את סוסיו ויסעו משם . (וגם על האיש ר' משה הלוי הזה העיד עליו הקדוש הר״ר ישראל פאלעלקער לפני הרב המגיד הגדול ממעזריטש בתוך החדשות אשר סיפר לו ממדינת רייסין אמר לו ראיתי על ספרי אחד ר' משה מנלייאמיל את הכלם אלקים בשלמות כאשר ניתן כתבנו זאת במקום אחר בתולדות הר״ר ישראל הנ״ל : וכאשר היה הנ

הוא

שבחי הרב

כשהוא בן י"ג שנה היה בקי גם בכל כתבי האר"י מוסף על בקיאותו ורוב חכמתו בתורי' הנגלי' ואז הביאוהו לפני רבינו הקדוש ושמש אותו שלשים שנים כאשר כתבנו למעלה:

והנה להציע לפני הקורא את כל המעשה אחר פטירת רבינו הקדוש ברייסין ופרשת גדולות אהרן ומשה גדל כלה תקצר היריעה ועי"כ אמרתי להבליג מעט על תאותי ועוד חזון למועד ורק דבר אחד מהמוראות הגדולים בחרתי להציג לפני המעיין ומזה נקיש על השאר כי החלק מעיר על הכלל הטה אזנך כאפרכסת ושמע כי נכונים הדברים וברורים כשמש. בשנת תר"ה נסעו שני חסידים רבנים ומופלגים אשר כמעט לא הניחו כמותם בדורם מדובראוונא. ה"ה הרב ר' משה חתן ר' זאב ליפעס ז"ל והשני מורי ומלמדי להועיל הר"ר ישראל יוסף ז"ל בעש"ת להשתטח על ציון רבנו אדמו"ר הקדוש מוהר"א ז"ל לסטראשעלע ומדי עברם דרך עיר קאפוסט אשר הוא לא רחוקה מן סטראשעלע עמדו עם העגלה בתוך הרחוב לאיזה דבר הצריך להם אז ובעומדם בא איש המוני בפעלציל קצר וחגורה אדומה וישאלם להיכן מגמת נסיעתם ויאמרו לסטראשעלע. ויאמר האיש יהי נא מטובכם ליקח גם אותי אתכם כי גם אנכי חפץ להשתטח על ציון רבינו. ויאמר הרר"מ אליו מה חפץ לאיש כמותכם להשתטח על קבריו האם הכרתם אותו ויען להם האיש עלי אין תימא מרבותי לנסוע כי הוא החייני וממות הצילני והוציאני ממעמקי הקליפו'. אבל אתם אשר אני רואה אתכם עולי ימים וזה שבע עשרה שנה אחרי הסתלקות רבינו אני שואל אתכם מה חפצכם בהנסיעה על ציון אדמו"ר. וכאשר שמעו האברכים את דבריו ויציקו לו מאד כי יגיד להם פשר דבר במה החיה אותו רבינו אבל הוא לא רצה להגיד להם עד הר' ישראל יוסף אחז אותו בערפו ויאמר לו חי נפשי כי לא אניחך מידי עד אשר תספר לי את כל המעשה עמך אצל רבינו:

אזי כאשר הציקו לו מאד ויאמר אולי הוא מן השמים שאגלה לכם היום מה שלא גליתי לשום אדם. ועי"כ הטו אזניכם כי תשמעו חדשות ונצורות אשר לא שערום אבותיכם:

הנה אנכי בעת נערותי תיכף אחר החתונה הייתי על שולחן חותני והוא היי' דר בכפר חמש עשרה ווירסטין משקלאב אח"כ שכר קרעטשמי אשר לא דרו בה יותר משמונה שנה וכאשר רצה לכנוס לתוכה עשו סגולות אשר הגידו נשים זקנות להכנים בתוכה חתולי שחורות וכמוהם כעשרי' קלאפטער מהבית היתה כלבת דירי' ישנה אשר היו מחזיקי' אותה

אותה ללא עקורא וע"כ היו מזהרים מלעבור לפניה אפי' ביום ואנכי הייתי
יודע ספר ולא עשיתו שום מסחור ויהי היום לא היה אותי בביתו כל השבוע
וגם ביום השבת לא היה . והיה העת ההיא ימי הקיץ ועשיתי לולקע למוס"ק
והלכתי לבדי לטייל לפני הבית ורעיוני הובילוני עד כי עברתי לפני הדירי
זהוא ומיד יצא כלב שחור ויסבבנו ג' פעמים ויכבוך עלי וירץ להחזרה
הדירי ואנכי נבהלתי מאוד ורק אשר היה בי עוד נשמתי להכנס לבית ובבית
עירו אותי ועשו אותי בעשבים להסיר פחדי ממני וכן אזלה הלילה עד
י שכבתי על יצועי לישן : ותיכף כאשר ישנתי עלתה לי בדמיוני כי באו
לי שני אנשים א' היה דייעט מלובש בגדי מלכות והשני היה חיגר על רגל
חת ויקחוני בידם ויוליכוני אתם והביא אותי אל מקום אשר עומד שם היל
רא לפני ראות עיני ועלתה לי בדמיוני כאלו שניהם הנה מלכים וכל אחד
אחד עומד עם חילו ובן שני החיילו' פרשו ארף (לאנדקארטע) ויקחוני וילמדו
אותי חכמת המפה מה אומר לכם אחי תאמינו לי הלא מעת המעשה הזאת
ילו יותר מעשרים שנים עכ"ז אם היו מראים לי עתה הייתי מכיר כל א'
שהוא והייתי אומר הכמת המפה כאשר הבנתיה על בוריה הקילור כה היה
די לילה בלילה וכמה פעמים הדליקו נרות ויסבה אשתי אצלי כל הלילה.
כל לא הועיל כלל כי כשהייתי קם ממשכבי היתה רטובה עלי הכתונת שלי
י כי היו יכול יש לדחוק ממנה מדה מים . כל היום הייתי חלום וחולה
יש בכל לילה לא הי' הולכים אלי המלכים הנזכרי' בעצמם כ"א שליח אחד
שרתם הי' בא אלי והי' מוליך אותי אל מקומם ובכל לילה היו לומדים
תי מלאכה אחרת . פעם נתנו לי לרכוב על סוס פעם לטעון ומשא פעם
ירוך בקשת ואם לא הייתי יכול היו מכים אותו מכה נמרצה : וכל הסגולות
זר עשיתי לא תועילו כלל וגם במכשפים דרשתי ולא הועיל לי וכה אזלו
יה חדשים כי הרגל הטבע בי להתענג מזה ולהיות מסיר במלאכתי בעת
תי שם וכל היום הייתי חולה מעמל הלילה . והנה אותני ואבי היו
ביס פשוטים ולא נסעו בשום פעם להרבנים הצדיקים . אבל כאשר ראו
דלותי מאוד מלערי ונשאת עלי תארי וילוו עלי לנסוע לסטרעשעלע כי
פר לא היתה רחוקה כ"א עשרים ווארסטע מהעיר נסעתי לפנות ערב
רעשעלע ונסעתי כל הלילה וישנתי בהעגלה ולא היה לי שום דמיון אז
ירה בדעתי כי סגולה טובה ומועילה לזה לנסוע אנה ואנה וע"כ הזרתי
הסום לנסוע לאבי ונסעתי גם הלילה השנית אבל התנהגו אתי בלילה
ז כאשר מתנהגים אתי בביתי ואז ראיתי בחוש כי יראים המה מסטרעשעלע
וע"כ

שבחי הרב

וע"כ נהגתי נסיעתי לשטראשעלע והיום אשר באתי הי' יומא דפגרא וע"כ הי' יושבים כל החסידים הרבנים הגדולים היינו הרב הגדול ר' אברהם שייעס משקלאב ורבני דובראוונע ומכל העירות בבית הגדול (שאלי) של רבינו והיו מחכים עד יצא רבינו מחדרי: אבל אנכי שהתי מר נפשי לפני ר' בער משרת שלו ונתתי לו תשורה והביא אותו לכנוס אליו. ויהי כאשר נכנסתי למקום קודש הקדשים לחדרו פנימה הלך אז את תפילין דר"ת וחכיתי אצל הפתח וכאשר עשן הלולקע קרבתי אליו ויתן עיני עלי מה לך מה תאבה וספרתי לו כל הנעשה אתי ויהי כהתמי לדבר ונשאתי עיני להביט בפניו והנה פניו בוערות כלפידים והלולקע נפלה מידו ויקם ממקום מושבו וירץ בבית אחת הנה ואחת הנה ובידו הימנית היה שוחק את מצחו ובדרך הילוכו צעק בזה"ל (ווי קיינע אפנים נו אנבמה) ואנכי כאשר ראיתי צערו בכיתי ממעמקי לבבי ואין איש זולתי בחדרו וראיתי כי הוא שוחק את מצחו בכח כאשר עוד מעט יתז מדמו על הקיר ובה התמהמה כערך רבע שעה. אח"כ נגש אלי ואמר לי אתה אומר שמע ישראל כן עניתיו בבכי ויאמר לי אתה מבין הפירוש מזה ויפרש לי הרב את הפירוש של אחד מה אומר לכם אחיי זה עשרים שנה אשר שמעתי מפיו ועוד חקוקים הדברים בלבי כאילו שמעתים אתמול כי פירוש לי בלשון פשוט מאוד וקבע בלבי אחדות הבורא כי אין שום מקום שאין שורה שם אחדותו ית' ואח"כ אמר לי סגולות מה שאעשה (והסגולות לא רצה לגלו) וצוה לי שקודם השינה אסתכל באיזה ספר וכה אמר לי חזור הדברים שאגיד לך כל היום עד כי יהיה שגורים בפיך גם בלילה ובזה"ל צוה לי לומר כאשר אראה את המחבלים (דער רבי האט געזאגט איר זאלט זיך ניט לעפען דער רבי האט געזאגט איר וועט האבען אפסק אז איר וועט זיך לעפען) כה צוה לי אדמו"ר לחזור ינל אלו הדברים כל היום עד שיהיו שגורים בפי שיהיו שפתותי דובבות אותם גם בעת השינה. ואח"כ דיבר על לבי ונחם אותי והבטיח כי מעתה לא יפחידו אותי חבילי טהירין וכל החסידים והרבנים אשר ישבו בבית הגדול בראותם כי רבינו התאחר מהעת אשר יעד להם קרבו כולם אצל הפתח והפתח הי' סגור אבל רבינו הרגיש בהם יפסח את הפתח והטה ידו אליהם שילכו ונתפלאו כולם על מה הוא מדבר עמי זמן רב כי ידעו כי איננו בר הכי וע"כ כאשר יצאתי הלכו כולם לקראתי ושאלו מאתי מה היו הדברים אבל אנכי לא גליתי לשום אחד מהם ויהי כאשר באתי לביתי עשיתי כל הדברים אשר צוה לי רבינו וחזרתי בפ את הדברים הנ"ל ובלילה כאשר שכבתי לישן הסתכלתי בעין יעקב וכאשר

כהיה

נהיה שנתי עלי והייתי נים ולא נים ראיתי במחזה באו עוד הפעם שני האנשים אשר באו אלי בפעם הראשונה לא שלוחם כאשר הורגלו עמי ויעמדו הרחק ממטתי כעבדא קמי מארי ויאמרו אלי בא עמנו ואנכי הגדתי להם הדברים אשר שם אדמו"ר בפי והנה הדייטש נראה לפני תמיד לאיש טוב והוא פסע תיכף פסיעה לבר ולא ענה לי דבר ואלי דבר אצל הסיגר רקד ברגלו וחרק בשיניו ויצעוק בקול מר מי הוא הרב אשר אשמע בקולו . אבל אנכי אמרתי להם עוד הפעם הדברים הנ"ל . והמה נצבים מרחוק יראים לגשת אל מטתי ויתיצבו כך כמו רבע שעה אח"כ התחילו לדבר עמי כטוב והבטיחו לי כי יעשו עמו טובות רבו' ויעשוני למלך בלאות וכהנה דברים רבים אבל אנכי חזרתי על הדברי' הנ"ל שנית ושלישית עד כי רגזו וכעסו שניהם ודפקו בדלת הבית עד כי שמעו כל אנשי הבית ונעלמו מעיני ואז הקיצותי לקול הדפיקה וספרתי הדברים לבני ביתי כי ב"ה אין שום חשש . כן סיפרי האיש הנ"ל בפני החסידים ר' משה ור' ישראל יוסף הנ"ל ויתפלאו האנשים וישתוממו ויודו לה' כי נגלה להם סיפור מרבינו אשר לא ידעים איש זולתם ואז לקחו האנשים אותי' בצוותא לנסוע אתם על ציון אדמו"ר :

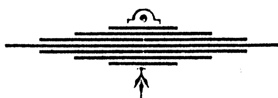
ויהי לשנה השנית נסעו עוד הפעם האנשים הנ"ל על הציון דרך קאפיסט ובבואם אל העיר ספרו להם כי זה שני שבועות מקרה חדשה קרה בעיר כי איש אחד נתעלף פתאום ולא יכלו להעיר אותו עד כי דמו כי הוא מת ויניחו אותו על הארץ כנהוג וב"ב הספידו אותי ויכינו תכריכין ופתאום כאשר אזלו כ"ד שעות מעת התעלפותו קם על רגליו ויחי ולא היה חסר לו שום דבר והיה בריא אולם לבד אשר ישב שלשה ימים בביתו כי היה ירא מעין הרע . וילכו החבירים לראות את האיש וכאשר ראו נתבהלו כי הוא האיש אשר סיפר להם בשנה העברה את הסיפור הנ"ל וכאשר ראה אותם אמר להם אחי ורעי ראו נא והביטו כמה גדול כח אדמו"ר זה י"ח שנה מעת הסתלקותו ואנכי לא הזהרתי השנה הזאת לעשו כפי הצווי מאדמו"ר על כי לא היה לי פנאי ונפלתי שדור בין ההילוכים מעל"ע שלם אבל בחסד הא-ל נצלתי מהם והנני בריא אולם :

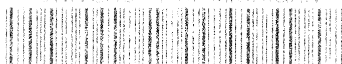
ובזאת נסיים סיפר הלז כי די הוא להעיר לב המעיין לידע אפס מפרשת גדולתו ואם נרצה לכתוב את אשר קרה עוד בימי חייו מה הענין תקצור היריעה מה גם כי לא היה דרכו להשתמש במופתים רק על צד ההכרח וד"ל ועתה נכתוב אפס קצהו מפטירת הרב הקדוש מוהרא"ה לגן עדן העליון זי"ע :

שבחי הרב

ויהי ביום השמנה רבה בשנת תקפ"ע התפלל הרב לפני התיבה כדרכו תמיד אשר דלג פזז ורקד בעת תפלתו כי היה אז גבור כארי (ואף כי המפורסם אין צריך ראיה עכ"ז אציג לפני הקורא דבר אחד לדוגמא פעם אחת היה הרב בעיר לעפלע והיה חולה אז ברגליו כי היה לו על רגלו מכה שקורין רויז ולא היה יכול לעמוד על רגליו וע"כ ישב והתפלל ואך כאשר הגיע לשמו"ע רמז למחותנו ר' דוד ולאחתנו ר' ליב כי יתמכו אותו בידם מעט עד אחר ג' ברכות הראשונות ותמכו אותו בידם מזה א' ומזה אחד. אבל כאשר החל להתפלל קפץ הלאה מעל השולחן והיה רץ בבית אחת הנה ואחת הנה לעת התפלל בהתלהבות עצומה וחתנו הנ"ל היה הולך אחריו לשמוע מתי יגמור תפילתו כי היה מתפלל בהשאי והבין חתנו כי כאשר יגמור תפלתו מאמת כאב הרגל יפול ויתעלף וכן היה כאשר סיים תפלתו נתעלף ראה קורא נעים איככה עובדי' יראה ה' את ה') וביו' הו"ר הנ"ל גמור אז תפלתו בשעה ד' אחר הצות ואת הלולב שבר לרצוצים ובלילה הלך להקפות גם כן כדרכו ואחר הקפות שכב על מטתו והתחיל לומר תורה על פסוק ביום השמיני שלח את העם ובאמצע המאמר אמר להרב ר' אברהם שיגמור כי הוא יסיים התורה והוא אתקשר בחד קטירא לחי העולמים ומסר נשמתו בטהרה ועלה לגן עדן העליון למנוחה ואותנו עזב לאנחה. זכותו יגן עלינו בזה ובבא שנזכה לראותו כאשר יקומו שוכני עפר בביאת משיח צדקנו ב"ב אמן:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 05147 8280

